

Universitätsbibliothek Wuppertal

Q. Horatii Flacci Epistolae Omnes, Qvae Extant

Horatius Flaccus, Quintus

Basilae, 1615

Epistola I. Ad Augustum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1477)

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM LIBER SECUNDUS.

Epistola prima ad Augustum.

Laudat iudicium Romanorum ad Imperatorem, qui secum verbis prædicarent & re testificarentur, ipsum longè præstare principibus cæteris omnibus, præsentibus ac futuris, & virtutis bellicæ gloriâ & civilis administrationis scientiâ: Sed eisdem gravi & longo sermone reprehendit, quòd longè aliud facerent iudicium de præstantia Poetarum veterum ac novorum.

Vum tot a sustineas & tanta negotia solus:
Res Italas armis tuteris: moribus ornes:
Legibus emendes: in publica com-
moda peccem,

Si longo sermone morer tua tempora, & Cesar.
Romulus, & Liber pater & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta Deorum in cæmpla recepti,
Dum terras hominumq; colunt genus aspera bella
Componunt: agros assignant: oppida condunt:
Plora vèrè suis non respondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit hydram,
Notaq; fatali portenta labore subegit,
Comperit in viciam supremo sine domari.
Vir enim fulgore suo qui pragravat artes
Infra se positas, & extinctus amabitur idem.
Præsenti tibi maturos largimur honores,
Juranda sçq; tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum aliâ, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus sapiens & iustus in uno
Te, nostris ducibus, te Grajus anteferendo:
Cætera nequaquam similiratione, modoque
Aestimât: & nisi quæ terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetan-
tes,
Quas bis quinq; viri sanxerunt: fœdera Regum
Vel Gabius, vel cum rigidis æquata Sabinis:
Pontificum libros: pannoſa volumina vatum,
Dicitur Albano Musas in monte loquutas:
Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæq;
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutinâ nihil est, quòd multa loquamur
Nil intra est oleam, nihil extra est in nuce duri.
Venimus ad summum Fortuna: pingicimus atque
Psallimus, & lætamur Achivis doctus unctis.
Si melior dies, ut vina poemata reddat,
Scire velim, chartis pretiû quotus arroget annus.
Scriptor, abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresq; referri debet: an inter
Files, atque novos? excludat iurgia finis.
Est vetus atque probus, centum qui proficit annos.
Quid? qui deperijt minor vno mense, vel anno,

Inter quos referendus erit? veteresne Poetas?
An quos, & præsens, & posterare spuit ætas?
Iste quidem veteres interponetur honeste,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno
Ut or permissio, & caudâq; pilos ut equina
Paullatim vello & demo unum demo etiam unum:
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, & virtutem aestimat annis,
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius & sapiens, & fortis, & alter Homerus,
Ut Critici dicunt leviter curare videtur,
Quòd promissa cadant, & somnia Pythagorea
Nævius in manibus non est & mentibus hæret
Pene recens: adeo sanctum est vetus omne poema:
Ambigitur quoties, & vix utrosit prior, aufert
Paccuvius docti famam senis: Accius alti:
Dicitur Afraniæ a toga convenisse Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Cecilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, & hos arcto stipat theatro
Spectat cæcæ Roma potens: habet hos numeratq; poetas,
Ad nostrum tempus Livii scriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt: est, ubi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatq; Poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet errat.
Si quædam nimis antiquè, si pleræq; durè
Dicere credat eos, ignavè multa fatetur:
Et sapit, & mecum facit, & Jove iudicat æquo.
Non equidem insector, delectatq; carmina Livii
Esse reor: memini, quæ plagosum mihi parvo
Orbilium dictare: sed emendata videri,
Pulcræque, & exactis minimum distantia miror.
Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paullo concinnior unus & alter,
Iniuste totum ducit, venditq; poema.
Indignor quicquam reprehendi non quia crasse
Compositum, illepidève putetur sed quia nuper:
Nec veniam antiquis sed honorem & premia poscit.
Rectè, nec ne crocum, florèsq; per ambulei Auta
Fabula, si dubitem: per clament perisse pudorem
Cuncti penè patres: ea si reprehendere coner,
Quæ gravis Aesopus, quæ doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parèrem minoribus, & quæ
Imberbos

Imberbes didicere senes perdenda fateri.

16. Jam Saliare Numae carmen qui laudat, & illud,
Quod necum ignorat, solus vult scire videri;
Ingeniis non ille fauet plauditque sepultis,
Nostra sed impugnat: nos nostraque lividus odit.
Quod sitam Graecis novitas inuisa fuisset,
Quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid ha-

beret,

Quod legeret, tereretque vicissim publicus usus?
17. Ut primum positus nugari¹⁶ Gracia bellis
Caepit, & in vitium¹⁷ Fortuna labier aqua,
18. Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum:
Marmoris, aut eboris fabros aut eris amarvit
Suspendit picta vultum mentemque tabellâ:
Nunc¹⁸ tibicinibus, nunc est gavisâ Tragœdis:
Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupide petiit, maturè plena reliquit.
Quid placet, aut odio est, quod non mutabile cre-

das;

Hoc paces habuere bonae, 19. ventiq; secundi:

19. Romae dulce diu fuit & solenne, reclusa

Manè domo vigilare, clienti²² promere jura:

Cantos nominibus certis expendere nummos:

Majores audire: miaori dicere, per qua

Crescere res posset, minui damnosa libido.

19. Mutavit mentem populus levis, & calet uno

Scribendi studio: pueri patresque severi

*a Fronde comas vincti *b canant, & carmina di-

stant.

22. Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,

Invenior Parthis mendacior: & prius orto

Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.

21. Navem agere ignarus *c navis timet: *d abroto-

num agro

Non *e audet, nisi qui didicit dare. Quod medi-

corum est,

Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:

22. Scribimus *f indocti, doctique poemata passim.

23. Hic error tamen, & levis haec insania quantas

Virtutes habeat, sic *g collige. 24. Vatis avarus

Non temerè est animus: versus amat: hoc studet v-

num.

Detrimenda, fugas servorum incendia ridet:

Non fraudem socio, puerove incogitat ullam

Pupillo: vivit siliquis, & pane secundo.

*h Militia quanquam piger & malus, utilis Urbi.

Si das hoc parvis quoque rebus magna juvari:

25. Os tenerum pueri, balbumque Poeta figurat:

Torquet ab obscenis jam nunc sermonibus aurem:

Mox etiam pectus preceptis format amicis.

Asperitatis & invidie corrector & ira.

Rectè facta refert: orientia tempora notis

Instruit exemplis: inopem solatur, & agrum.

Castis cum pueris ignara puella mariti

Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?

Poscit opem chorus, & praesentia numina sentit:

Caelestes implorat aquas, doctâ prece blandus:

Avvertit morbos: metuenda pericula pellit:

Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum

*i Carmine Di superi placantur, carmine manes.

Agricolae prisca, fortes parvoque beati,

Condit a post frumenta levantes tempore festo
Corpus, & ipsum animum spe finis dure ferentem,
Cum sociis operum, & pueris & conjugis fida,
Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant,

Floribus, & vino Genium^{*k} memorem brevis ævis.
Fescenninaper hunc inventa licentia morem

Versibus alternis opprobria rustica fudit:
Libertasque recurrentes accepta per annos

10 *l Lusit amabiliter: 25. donec jam savus apert arm
In rabiem verti capit focus, & per honestas

Ire domos impunè minax. Doluere cruento
*m Dente lacesciti: fuit intactis quoque cura

Conditione super communi quin etiam lex
15 Pœnaque lata, malo qua nollet carmine quinquato

Describi: vertere modum formidine^{*n} sustis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.

27. *o Graci capta ferum victorem cepit, & artes
20 Intulit agresti^{*p} Latio Sic horridus ille

*q Defluxit numerus^{*r} Saturnius: & grave virnis
Munditia pepulere: 28. sed in longum tamen ævum

Manferunt, hodieque manent vestigia^{*s} ruris.
*t Serus enim Gracis admovit^{*u} acamina^{*v} chartis:

25 Et post Punica bella quietus querere cepit,
Quid *y Sophocles, & Thespis, & Aethylus utile

ferrent.
Tentavit quoque rem si dignè vertere posset:

Et placuit sibi natura^{*z} sublimis & acer.
30 Nam *a spirat tragicum satis, & feliciter audet:

Sed turpem putat in scriptis, metu g. lituram.
29. Creditur, ex medio quia res arcessit habere

Sudoris minimum: sed habet Comœdia tantò
35 Plus oneris, quanto venia minus. 30. *b Aspice, Plan-

tus.
Quo pacto partes tutetur amantis ephēbi:

Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi:
40 Quantus sit Dorfennus edacibus in parasitis:

Quam non *c astricto percurrat pulpita socco.
13. Gestit enim nummum in loculos dimittere, post-

hac.
Securus cadat, an *d recto stet fabula talo.

32. Quem tulit ad scenam *e ventoso gloria curru,
14. Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.

Sic leve sic, parvum est, animum quod laudis ava-

rum.
*f Subruit aut reficit. Valeat res^{*h} ludicra, sime

50 Palma^{*i} negata macrum, donata reducit opi-

num.
33. Sape etiam audacem fugat hoc terrèq; Poetam,

Quod numero plures, virtute & honore minores?
35 Indocti^{*k} stolidique & depugnare parati,

Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

Verum equitis quoque jam migravit ab aure vo-

luptas.
60 Omnis ad incertos oculos, & gaudia vana.

Quattuor aut plures aulae praemuntur in horas,
Dum fugiunt equitum^{*l} turma, peditumque ca-

terva.
65 Mox irabitur manibus regum^{*m} fortuna retoris.

Esseda festinant, pilenta petorrita naves:
Captivum portatur^{*n} ebur: captiva^{*o} Corinthus.

34. Si foret in terris rideret Democritus, seu
 Diversum confusa genus panthera camelo,
 Sive elephas albus vulgi converteret ora:
 35. Spectaret populum ludis attentius ipsis.
 Ut sibi prebentem mimospectacula plura,
 36. Scriptores autem narrare putaret p^o a fello
 Fabellam surdo: 37. nam quæ pervincere voces
 Evaluere sonum, referunt quem nostra p^o theatra?
 38. Garganium mugire putes nemus, aut mare Tus.
 cum:
 39. Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes
 Divitiarum peregrina, quibus oblitus actor
 Quum stet in scena, concurrat dextera laeva.
 40. Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. Quid placet ergo?
 41. Lana Tarentino violas imitata v^o veneno.
 42. Ac ne forte putes me, qua facere ipse recusam,
 Quum recte tractent alij, Laudare malignè,
 Ille per 43. extentum funem mihi posse videtur
 Ire Poeta, meum qui potius inaniter angit,
 Irritat, mulcet falsis terroribus implet.
 Ut magus: & 44. modo me Thebis, modo ponit Athe-
 nis.
 45. Verùm age, & his, qui se lectori credere malunt,
 Quum spectatoris fastidia ferre superbi,
 Curam redde brevem si munus 46. Apolline dignum
 Vis complere libris, & vatis addere 47. calcar,
 Ut studio majore petant 48. Helicon virentem.
 49. Multa quidem nobis facimus mala sæpe Poeta,
 (49. Ut vineta egomet cadam mea) 50. quum tibi li-
 brum.
 Sollicito damus, aut fesso: quum ledimur, unum
 Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:
 Quum loca jam revocata revolvimus irrevocati:
 Quum lamentamur, non apparere labores
 Nostros, & 51. tenui deducta poemata filo:
 Quum speramus eò rem venturam, ut simulatq;
 Carminare scieris nos fingere, commodus ultro
 Arcebas, & egere vetes, & scribere cogas,
 Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
 52. Aedituos habeat belli spectata domique
 Virtus, indigno non committenda Poeta.
 Gratus Alexandro regi magno fuit ille

Cherilus, incultis qui versibus & male-natis
 Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos.
 Sed veluti tractat a notam labemque remittunt
 Atramenta, ferè scriptores carmine fædo
 53. Splendida facta 54. linunt. Idem rex ille, poemata
 Quæ tam ridiculum, tam care prodigius emit:
 Edicto vetuit, ne quis se præter Apellem,
 Pingeret, aut alius Lysippo duceret 55. æra
 Fortis Alexandri vultum simulantia, Quod sibi
 Judicium subtile videndis artibus illud
 Ad libros, & adhuc Musarum dona vocares,
 56. Bæotum in crasso jurares ære natum.
 57. At neque decorant tua de se judicia, atque
 Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt,
 Dilecti tibi Virgilius, Variusque Poeta:
 58. Nec magis expressi vultus per abenea signa,
 Quam per vatis opus mores, animique virorum
 59. Clarorum apparent: 60. nec sermones ego malle
 61. Repentes per humum, quam res componere ge-
 stas:
 Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
 Montibus impositas, & barbaræ regna, tuisque
 62. Auspicijs totum confecta duella per orbem
 Claustraque custodempacis cohibentia 63. Janum
 Et formidatam Parthis te principe 64. Romam:
 Si, quantum cuperem, possem quoque: 65. sed neq;
 parvum
 Carmen majestas recipit tum, nec meus audet
 Rem tentare, pudor, quam vires ferre recusent.
 66. Sedulitas autem, stultè quem diligit, urget:
 Præcipue quum se numeris commendat, & arte,
 67. Discit enim citius, meminitq; libentius illud,
 Quod quis deridet, quam quod probat & venera-
 tur:
 68. Nil moror officium, quod me gravat: ac neq; ficto
 69. Inpejus vultu proponi 70. m^o cereus usquam,
 Nec pravè factis decorari versibus opto:
 71. Ne rubeam 72. pingui donatus munere: & una
 Cum scriptore meo, capsâ porrectus aperta,
 73. Deferar in 74. vicum vendentem tus & odores,
 Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

Analysis Dialectica.

Quidam existimant, quattuor primis versibus E-
 pistolæ quandam Poetæ excusationem contineri,
 quod ad Augustum Casarem carmina non se-
 pius scripsisset, nec ipsius facta laudibus plenius extulisset.
 Hujus quidem rei potest argumento esse, quod sub finem
 Epistolæ scribit:

— Nec sermones ego malle

Repentes per humum, &c. Hanc autem opinionem
 affirmant se habere ex quadam epistola Augusti ad Ho-
 ratium, cuius mentionem fecit, ut ajunt, Suetonius:
 quod equidem nondum satis mihi exploratè perceptum &
 cognitum habeo. Refert hic quidem historicus, Augu-
 stum aliquando voluisse præficere Horatium epistolis
 scribendis: sed hunc tale munus honestè recusasse. Nar-
 rat quid simile de Seleuco rege, qui dicitur cuidam
 amici felicitatem ipsius mirificè prædicanti respondisse,
 si quis curas molestiasque exploratè perceptas & cog-
 nitas haberet, quæ Regi quotidie devorandæ sunt in ad-

ministrations regni, totque scribendis ac legendis epi-
 stolis, negotijsque transigendis, regale diadema humi
 projectum inde tollere minimè curaret, sed neglectum
 prætermitteret: Hocque munus magis oneri esse domi-
 nanti, quam honori existimaret. Proferuntur etiam
 querelæ Augusti e quadam ipsius epistola de Horatio,
 quod in sermonibus nullum Imperatoris fecisset men-
 tionem, his verbis: iratum me tibi scito, quod in pleris-
 que ejusmodi scriptis mecum potissimum non loquaris. An
 vereres, ne apud posteros infame tibi sit, quod videaris fa-
 miliaris nobis esse? quo questu Poeta motus fortasè cepit
 se purgare hac ecloga, Quum tot sustineas, &c. Quidquid
 tamen sit, pendet hoc exordium ex antecessione alicu-
 jus causæ, cui nunc satisfacit ex efficientibus epistola-
 ris intermissionis: quod ipsi maxima fuerit adhuc religio
 minutis ac levibus epistolis illis, necessariis, gravibus, opero-
 sisq; negotijs implicatū maximo reip. incōmodo interpellare.
 Post excusationē ingreditur in ipsius laudationem cōpa-
 ratione Augusti cum superioribus alijs heroibus multum
 n n diffi-

diffimili: cuius protafis constat e quintuplici distributio-
ne heroum ex adjunctis & factis eorum: quod mortui
quidē divinos honores sint consequuti: sed dum vivi optimē
d: hominibus mererentur, nullos, cuius rei, Iosephus l. b. de
Judæa capta hanc reddidit rationem, ὅτι μὲν ἀμύχανον ἔστιν ἐν
ἐν πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις διαφύγειν. quod in rebus secundis invidiam
effugere nullis adhibitis machinis nemo possit.

2. Communis est hæc sententia & quere' a virtutem presentē
negligi, absentem amari & requiri, qualis fuit Od. 2.4. l. 3.

Virtutem incōstātem odi nūc:

Sublatam ex oculis quærimus invidi,

ex qua, si vel totam hanc protafin ἀλλοτριώσας complecti,
fiet propositio argumentationis: qui prudentiā, fortunā
dine, diligentiam industriā reliquaque virtute aliorum ὁμοτε-
ῶσιν, ἡμῶν ἰδύσας, ex us maximē, qui sunt cum eo ejusdem
artis, videtur præluere, hic sibi vivo constare videtur eorū
odium & invidiam solā morte delendam: Romulus,
Bacchus, Castor, Pollux & Hercules aliis equalib' suis præ-
luserunt hujusmodi dotibus ingenij & corporis: non igitur
est mirum, si vivi apud eos gravissimā invidiā laborarunt,
& solam post mortē fructus suæ virtutis preceperunt. meri-
to videtur mihi Agamemnon his adscribendus, cuius imperio
ac felicitati Agilthus insidiatus est, expugnata Cly-
tēne strepudiciā: de quo Pindar' cecinit Πυθ. 12. ἐπὶ πῶδ. β.

Ἰσχεῖτε γὰρ ὄλβος ἡμεῖοινα φθόρον

Odē χαμηλὰ πτέων, ἀπ' αὐτῶν βρέμει. 1.

Sustinet enim opulentia non minorem invidiam.

Sed qui humilia spirat, obscure fremit, id est.

*Qui repit humi, & rem possidet pertenuem, ei non
solent homines invidere.*

3. Antapodosis est facti Romanorum illustrata: qui Au-
gusto etiam vivo divinos decernat honores, obres ab eo præ-
clare gesta, quarum magnitudo omnem omnino hominibus
invidiam materiam extinxit, & quasi jam inter Deos esset
relatus, nomen illius in plerent & obtestentur. Eodem perti-
net hæc altera brevis dissimilitudo, quod nihil dum ortū,
nihil post orturum sit Augusto simile. Similis est assentatio
ex comparatione parium Od. 2. li. 4.

Quo nihil majus meliusve terris

Fuit a donavere, similis quoq; lib. 2. de Tristibus,

Iure igitur Genitorq; deum rectorq; vocatur.

Iure capax mundus nil love majus habet.

*Tu quoq; quum patriæ rector dicere, paterq;,
Ut remore Dei numen habentis idem.*

Contra hujusmodi hominum confidentiam de Institu-
enda mettalibus apotheci lege cap. 5. Apolog. Tertul.
hæc tamen apothecosis videtur mihi quādamtenus alludere
ad etymum vocis Augusti quæ non ab augendo, ut Ac-
cursius voluit, sed ab auguratu, qui, ut res tacra, fuit Ro-
manis, & certa rerum futurarum scientia: ad quam per-
tinet illud Ovid. l. 1. Fast.

Sancta vocant augusta patres: augusta vocantur

Templesacerdotum, ritē dicata manu.

eodem quoq; interpretatio Græca ὁ βᾶς, veneratione
dignus & adorandus.

4. Approbatur hæc collatio ex adjuncta judicantium
sapientia & equitate, quam minime postea videm conser-
varunt in excellentia poetarū æstimandaes judicando: qua-
lis iniquitas judicij: non minus valet ad excusationem in-
termissæ descriptionis Horatiana, quā illa Cæsar's occupa-
tiones gravissimæ: vnde per p. cis calliditatem Poetæ,
qui primū laudat judicium Romanorum de Cæsar's
excellentiā prædicanda: quos vult postea graviter vitu-
perare, qui poesiū annis obsitam t. n. opere p. obarent. At
quoniam reliquum Epistolæ nititur hac judicij dissimili-
tudine, illam de integro repetam, quod facilius, Lector, a-
nimadvertas ad eam sequentia referri: non, quemadmodū
Romanus ex quo & bono summæque sapientiā Augustū an-

te posuerunt ceteris ducibus Romanis & Græcis, non, inquit,
sic de veteribus poetis ac novis recte judicant. (Idē argu-
mentum sic Cicero pronunciat in Lælio, non quemad-
modum equis vetulis teneros antepone solemus, sic amici
novi sunt veteribus anteponend.) Hæc posterior pars ad
finem usque Epistolæ non sine magna commendatione
recentium Poetarum di putatur.

5. Antapodosis est altera ex negatione similitudinum: Quod
secus de præstantia Poetarum judicent, ut que de Imperato-
rum excellentia: cuius ratio est ex adversis, quia illorum
antiquissimi qui que ipsis placent & vix probantur: recē-
tissimi verò contra d. spl. cent & sunt in vixi: similis est que-
rela Martialis Epig. ad Regulam sub initium lib. 5.

Esse quid hoc dicam, vivis quod fama negatur:

Et sua quod rarus tempora lector amat? sua tempora
id est, scriptores suorum temporum: quod tribuit invidiæ
ut efficienti causæ quæ hominum judicia pervertit:

Hi sunt invidiam nimirum, Regule, mores.

6. Altera est ratio ex efficientibus, cur plures veteres,
quā novos faciāt Poetæ: quia, ut ajunt, a Musis dictata
sunt, quæ illi veteres postea scriptis mandarunt. Hoc argu-
mentum illustratur distributione veterum scriptorum,
qualia fuerunt, liber duodecim tabularum, fœdera regum
Romanorum percussa cum Gæbis, aut cum Sabinis, jus Pō-
tificium, & annales a Pontificibus conscripti, & effata v. a.
rum. Hæc Judicij per veritas reprehensa est a Lactantio
lib. 2. divin. Institut. cap. 8. quod audiret sapientiam an-
tiquis ut propriam, adscribi non sine magno posteriorū
dedecore, non inquit, quia nos illi temporibus antecesserunt,
sapientiā quoq; antecesserunt: quæ si omnibus equa-
liter datur, ab antecedentibus occupari non potest: illi labi-
lis est, tanquā lux & claritas soli: quia ut sol oculorum, sic
sapientia lumen est cordis humani. non dissimilis est sentē-
tia Tertuliani lib. 3. contra Marcionem, sed quia prior eis
venit, & prior documenta virtutum signavit. Idcirco qua-
si locum in Balneo, ita fidem occupavit, & posteris quibus-
que præripuit.

Et que dicuntur, & que aguntur: que neq; fallere possi-
mus, neq; alios ipse: sed eos, qui fallūt cæteros, nō impu-
ne sinat abire Itaq; quū sic deo juratur, ipsi tribuitur is ho-
nos, quæ lex tertia mādāt & requirit, nā jurātes agnoscut
in deo scientiam, qui omnia norit: veritatem, qui fallere
nequeat: In stitiam, qui de perjuris vindictam expetat.

7. Poeta ex judicio Romanorū de antiquitate p. f. v. e. d. a. n. o.
vitari efficit parū collationē, quæ mox alterā ejusdē gēneris
refellit, si v. t. u. s. s. i. m. a. q. u. a. q. Græcorū scripta sūt optima,
eādē j. u. d. i. c. i. j. e. q. u. i. t. a. t. e. e. s. t. a. n. t. i. q. u. i. s. s. i. m. a. L. a. t. i. n. o. r. ū. e. r. u. n. t. o. p. t. i. m. a.:
quod p. f. e. c. t. o. & q; est falsū, atq; quū dicitur, nihil intra
oleā, nihil extra nucleū esse duri: quia olea int' suū officulū,
& nux foris suū putamē durū habere ipso sēsucō probatur:
itaq; non multā disputatione opus est cōtra mendacium
tam manifestū compertum, & deprehensum.

8. Ut ostēdat, quā absterda sit superior cōparatio, e ma-
jorū cōparatione docet, inter Romanos esse pictores, canto-
res & palæstras Græcis vel antiquissimis harum artium pe-
ritiores: quā verē judicare faciliē poterit lector & histo-
rijs variorū scriptorum de tot victorijs Romanorum.

9. Jam variam quæstionē movet comparatē & facietē, i-
ta ut Epistolā præteriplum nomen Satyra possit haberi:
quærit, inquam, utrum ad carmenis b. n. i. t. a. t. e. m. d. i. s. t. u. r. n. i-
tas aliqua temporis ita sit necessaria, ut ad celebrē v. n. i. g. e. n. e. r. o. s. i. t. a. e. Q. u. i. d. s. i. t. a. e. s. t., q. u. o. t. e. p. o. r. i. s. s. p. a. t. i. o. i. l. l. a. s. i. t. m. e. r. i. e. d. a.:
ubi utget ex fine descriptionem tēporis, ut e cōstituto ip-
sius certo termino tota contentio dirimat. Tādē circūscrī-
bitur annis centū, quos qui cōpl. verit, habetur probus atq;
victus Poeta, etiam si a centū, mensem vel annū absit. Quidā
in his interrogatiunculis agnoscut Stoicam & acerva-
lem argumentationem, quæ Paulatim multa conge-
rendo

zendo progreditur ad acervum, quem Græci Soriten vocârunt, & Scholastici argumentationem de primo ad ultimum, cujus hoc apponunt exemplum: *Socrates est homo: homo est animal: animal est substantia: Socrates igitur est substantia.* in qua quidem progressionem acervali duplex est enthymema, in priori complexio desideratur sic: *Animal est substantia: homo est animal:* quæ expletur: *Homo igitur est substantia:* in posteriori requiritur sic: *Animal est substantia: igitur Socrates est substantia,* reponatur assumptio, at qui *Socrates est animal:* quorum syllogismorum redintegratio refert primam Aristotelis figuram. Altera coacervatio argumentorum est ad probandum: *Quod bonum est, id etiam esse honestum: itaque quod bonum est, id est optabile: quod optabile, id est expetendum: quod expetendum, id est laudabile, est honestum.* Vides, Lector, hic tria coacervari argumenta, *optabile: expetendum & laudabile,* quæ possunt, ut superiora, concludi in prima figura. Eam ob rem Sorites nulla est argumentationis nova figura. De quo vide prælectiones Aud. Talarî, in Dialectica P. Rami. Videamus, an Horatius hic *ἄσως ἐσώπευες, sic coacervavit:* Quæstio est, *quis habendus sit vetus & bonus Poeta:* respondetur, *qui centum annos attigerit,* id est, *cujus poema jam annos centum conditum sit, is habetur vetus & bonus Poeta:* deinde quæritur: *Quid? si quod opus est natum minus uno mense vel anno:* Respondetur rursus: *opus vel ipsius auctor natum minor brevi mense vel toto anno poterit veteris? Poetis & bonis adscribi honestè.* Argumentum quæstionis est ex adjuncta *etate centenaria, vel aliquanto minori:* vnde potest sic cõtexasyllogismus in dicta figura: *cujus opus complevit centum annos, is est vetus & bonus Poeta: hoc vel illud opus totidem complevit: hujus igitur auctor est Poeta laudandus. Item: quod illi etatis terminum attigerit, uno anno vel mense demto, auctor illius in bonis & veteribus Poetis est habendus, hujus vel illius opus pervenit ad tantundem temporis minus uno mense vel anno: hujus ergo auctor vetus & bonus Poeta habetur.* Non est mea sententia hic Sorites, non solum, quia est regressus ad unum per subductionem, non ad summum per adjunctionem progressus, verum etiam, quia unicum videtur argumentum brevi quantitate affectum: quum in sorite plura requirantur: quorum quod in prima propositione enunciavit, debet in sequenti enunciari: aut, ut alij Dialectici dicunt, quod fuit in prima propositione prædicatum, idem debet esse subiectum in sequenti, & ita deinceps quod tibi ob oculos ponit superius exemplum: *Socrates est homo: homo est animal: animal est substantia. Socrates est substantia.*

10. Docet ex similitudine, *talem veteris ac boni poematis estimationem singulatim detrahendo de termino perfectionis carminis constituto tandem ridiculam fore, & se victorem more illius infirmi hominis, qui pilosâ bene habiti equi caudam reddidit depilem singulari vulsura & frequenter iterata, & ita prudentiâ & consilio alteri robustum superavit, qui caudam alterius macilentis & invalidi equi totâ summâ cõtentione, & unius vulsura tractu evellere frustra conatus est.*

11. Fuit antea gravis querela Poetæ de Perverso Populi Romani Iudicio in Poësi veterum, & recentium æstimanda. Jam elevatur veterarum Poetarum existimatio distributione ipsorum & singularibus attributis, quorum primus præter ceterose diversis describitur, qui, licet habeatur sapiens & fortis imitator Homeri, vel potius ipse Homerus, testimonio Criticorum: ille tamen adeo negligenter scripsit, ut nihil penè Homericum expressisse videatur. Pars horum adversorum antecedens illustratur brevi dissimilitudine & argumentato ab arte remoto. Secundum eodem argumenti genere, sed simpliciter pronuntiatur. *Nævius non quidem manibus nostrorum hominum nunc tractatur: sed illorum menti-*

bis penè novus tenetur: quæ pars consequens ex adjuncta vetustati acclamatione declaratur, ut Pacuvius e doctrina: Acutus e sublimitate styli. Sed Africanus similitudine, quod imitatus sit Menandrum Comicum, ut Plinius Epicharmum Siculum, Cecilius autem ornatur hic tantum gravitate verborum bene sonanti: sed alibi laborat impuritate orationis. Hæc tamè gravitate quidam eò videtur metiri, quod se supra leges Comædiæ extulerit. Contra Terentius valet ejusdem & proprietate, & puritate, & acumine judicij.

12. Hæc cõtendatio e loco adjunctorum cõtuniter atinet ad hos omnes, quod e discantur: ludis publicis cõtuntantur: & ab etate Livij Andronici usque ad illam hujus auctoris in pretio habeantur: sed inconstantia vulgaris judicij declaratur ex adversis, quod sit aliquando rectum, aliquid prævium: pravitas autem minoribus ostenditur, & in eo versatur, ut omnes poetæ recentiores si unum in locum conferantur, non sint cum his veteribus comparandi.

13. Proprio testimonio cõtincit illos perversis judicij cõtparatione parium, dum eosdem refert credere ab illis veteribus nimis antiquè, nimis asperè, nimis negligenter scripta quæ plurima: quod certè dum credunt, juxta cum ipso sentiunt, & Jovem sui judicij auctorem & approbatorem habent.

14. Poetæ diversis videtur lectoribus suspensionem suam in antiquos Poetas invidia levare, inquit, defendo recentos Poetas ab accusatione quorundam, nolo quicquam gravius dicere in antiquos, nec censeo illorum carmina oblivione delenda: quæ puer didici ab Orbilio magistro: sed miror, cur probe correctæ perfectæque, quibusdam videantur & existimantur uno demtaxat verbo decenter imitatio, & suaviter sonante, vel unius, vel alterius, versus concinnitate solum impulsis. Præterea ex eodem argumenti genere dicit se graviter ferre non invenistam carminum compositionem, sed illorum novitatem reprehendi: nec veniam delictorum antiquis peti, sed præmium & honorem repositi.

15. Huc etiam proferuntur querulæ causæ veteribus Poetis faventi, qui indignè ferant illorum Poemata vituperari à junioribus, quod minime tolerandum censerent: idque in duobus præcipue Carminum generibus observandum esse docent. Prius est Comædia Quintij Atæ quæ auctoritas illustrium Actorum Æsopi, & Roscij, qui eam publicè probaverunt, satis à reprehensione debuit vindicare, à quorum approbatione nemo discrepare potest, Huc accedit quod non satis decorè junioribus cederet senes, nec sine pudore, quæ didicerant: juvenes, de doceri cogerentur senes. Donat. in Proloq. Heaut advers. *si nunquam avare pretium statui artis meae:* scribit: *per hæc verba Terentius demonstrat, quàm gravis auctor sit, qui suas comædiâs probet, & huc locum citat, ut repugnante omni existimationi & approbationi Criticorum. Hoc imitatus est Agamænon apud Petronium, nunc pueri in scholis ludunt: juvenes ridentur in foro, & quod utroque turpi est, quod quisque propter discit, in senectute cõfiteri non vult.*

16. Summa cujusdam iniquitas, cujus nomini parcat, etiam hic in judicanda Poetarum excellentia notatur ex diversis geminis, quorum priora continent brevè parium contentione in parte antecedente: *Etsi, inquam, ille videtur antiqua laudare, quorum proinde, atque ego, ignarus habetur, illorum tamè auctoribus minime faver.* Ex hoc consequente posteriora diversa sumuntur: *non faver ille quidem antiquis ingenii: sed nostris novis scriptis studet omni ratione adversari, & me invidiâ opprimere:* deinde e paribus eventum talis invidiæ ostendit: *quæ si tantâ stultitia veteres Græci, dum novi & recentiores erant, quantâ nunc laboramus, multa certe desiderarent homines, quibus hodie felicissime utuntur.*

17. Ex efficientibus, pace & fortuna secunda docet illam antiquitatem, de qua tantoperè invidi gloriabantur olim fuisse novitatem, idcirco, suam ipsius minime vituperandam quæ aliquando spirabit vetustate. Pax igitur & amica fortuna pepererunt Græcis omnem tranquillitatem: qui postea novis & variis

- Se artium studiis tanquam subjectis, tradiderunt: quæ distributione octuplici enunciantur & nominibus Latinis ex Græco factis sic exprimuntur: *Athletica, Hippica, Marmoroglyphica, Elephantoglyphica, Chalcurgica, Graphica, Comica & Tragica*, quibus ut a se veteres Græci oblectari sicent solet infans variis & mutabilibus ludis sub nutrice gaudere. Ea certè est ingenii hominū innata cupiditatis incōstantia, ut quod hodie nobis videtur placere, cras valdè displiceat: quod hodie expetimus, cras fugiamus.
18. *Parem Romanis fuisse postea studiorum mutabilitatem* demonstrat dissimilibus: quorum protasis variis illorum factis illustratur: quod aut retinuerint morem respondendi de iure, etiam nocte, suis clientibus, aliisq; consultoribus, aut certè id manè factitandi sub galli cantum, ut dictū est Sat. 1. l. 1. collocandi suos nummos tunc apud divites per syngrapham & satisfactionem, pignus acceptum: nitendi consilio & prudentia majorum: minoribus dandi consilium ad rem domesticam rectè-tuendam & honestè amplificandam: ad immodicam deniq; sitim habendi restringendam, damnosamq; libidinem reprimendam.
19. Antapodosis est ipsdem factis illustrata quod Romani postea illam v. vendi laudabilem consuetudinem mutarint: & se ad scribendum omnes cuiusq; ætatis dederint: animūq; appulerint, & uno poetices studio sic flagrarint, ut iam comus ederā vinētis cenent & peritis servus versus dicerent.
20. Poetam, ut suspicionem invidiæ devitet, non pudet more Sæyrici aggregare se ad alienam scribendi tenuitatem, vitamq; molliorem & profiteri e minoribus suum mendacium, quo ne Parthi quidem mendacissimi cum ipso certare audent: quum affirmat, foris nullos a se versus scribisquam affirmationem ipsemet arguit e disparatis: hæc enim vehementer inter se pugnant, *poscere domi servum de nocte calamum, chartam & scrinium ante Solis ortum, & foris dicere, se nihil scribere.*
21. In simulatalem Poetarum multitudinē impudentia & temeritatis e dissimilibus, quod se in exercitatione poetices longè aliter inferant & intrudant, atq; ceteri artifices in sua artificia: quorū protasis triplici distributione artificū ex adjunctis illustratur: quia nemo nauis exercet, nisi qui fuerit illius apprime peritus: nemo medicinam, nisi qui tenuerit illius scientiam: nemo fabricam, nisi qui in ea diligenter optimeq; fuerit versatus: omnibus & corporis & animi viribus probè ac maturè prius exploratis. Quam quidem certè cautionem Plutarchus nobis confirmat ita in tractatu, *ἢ πὶ διδακτὸν ἢ ἀρετὴν ἀλλ' ὁμοῦ οὐτ' ἀπὸ τῶν ἑτέροις βιβλίον ἢ λόγον ὁ μὴ μάθων μεταχειρίσασθαι, καὶ πρὸς εἰς ἑδὲν μέγα βλαβερὸς μῶρος, ἀλλ' αἰδέειται γὰρ ἐκεῖνα καταγέλαστος.* tamen neq; telam, neque librum, aut lyram tractaverit, qui non didicerit: quanquam nihil inde detrimenti accepturus sit, sed ludibrio veretur sibi fore, Eā ob rē idē auctor scribit libel. *περὶ Ἰθούλου*, Jovem ablegasse Venerē a reb. bellicis, quæ nihil ad ipsam attinerent, ad nuptiales & Geniales.
22. Antapodosis est, quæ ex adversis, patiter tamē tractatis, effertur, nos Poete contra, tam docti, quam indocti, scribimus. Simpliciter enim poterat enunciari, nos Poete longè secus facimus, repete, atque illi artifices.
23. Hortatur Cæsarem ad attentionem ex efficiente, ut quid hæc temeraria scribendi cupiditas sit prolaturā, intelligat diligenter.
24. Jam quarum rerū causa sit insanum illud scribendi studium, licet cum impudentia & temeritate in multis cōiunctum, demonstrat, non oblitus artis suæ laudes. Primū tollit avaritiam ex animis Poetarum: illis inserit singularem poetices amorem: turbidos animi motus e variis calamitatibus concitatos sedat, ut semper videantur homines sui similes tam in rebus adversis, quam in secundis: nulli struit & molitur dolum: parce ac duriter vitam docet tolerare. Facit tamen, ut studiosus virtutis plurimum creves
- suos iuuet exemplo, quanquam sit ineptus ad armā.
25. Jam poetica instructus vates describitur ex varijs & honestis effectis, per dissimilitudinem prioris ac posterioris poetices: cuius protasis ducitur usq; ad donec jam servus, &c. Pueros rectam pronuntiationem docet, a turpiter flagitiosè que loquendo avocat: ad omnes honesti partes maturè erudit, quod Aristotel. dicit in Ethicis, *ἰδεὶ καλῶς ἀγαθὸν ἐκ πᾶσι δὲ bonis moribus institui a pueris, asperitatem nature emendas: invidiam placat: iram coercet: rectè factorum commemoratione instruit eosdem rebus antè gestis docet de futuris iudicare: pauperibus & agris offert solatium & fomenta dolorum, formulas precandi pueris atque puellis præscribit: quibus omnibus Diogenes Pythagoricus dicebat altè-fixum & fundatum omnis Reip. statum: unde postea imploratur auxilium Deorum: avertuntur morbi: metus & pericula pelluntur: pax & ubertas frugum impetratur: Dijs & manes placantur: Telluri quoque & Sylvano gratia aguntur, primitis frugum oblati. Ibi tum carmina quotannis ceperunt cantari liberè, facete & amicè sine cuiusquam offensione & querela, quæ Fescennina, ut Atellane fabula, a loco nominata fuerunt.*
26. Dissimilitudinis antapodosis explicatur, vbi prior illa modesta, amabilis & faceta Fescenninorum versus compositio & recitatio dicitur in petulantem, maledicans & contumeliosam veterem Comœdiam conversa: quæ non sibi potuit temperare, quin in nobiles etiam viros linguā nocentem vibravit, & in familias honestas stylum strinxerit sed hæc petulantia lingue postea repressa est, acieq; styli legeretusa: quæ cautum est ac provisum, ne ullus Poeta quāquam malo carmine describeret, nisi mallet ipse multā & poenā graviter multari. Itaque metus supplicij vetus comœdia contrivē se ad bene dicendum & delectandum.
27. Disputat deinceps ex efficiente, unde Poetica compositio Latinorum suum tandem splendorem consequuta sit eamque affirmat, tum suā rursus citate spoliatam, quum verbes Græcia sub imperium ditionemq; Romanorum subiuncte sunt: & hi ad venustatem numeri Græcanicè stylum suum conformarunt. Itaque Latini ad hanc versus elegantiam Græcos habuerunt magistros.
28. Demonstrat ex diversis, Romanos non statim a devicta Græcia studuisse artibus illius, sed rudem illam & incultam Saturnini numeri compositionem usque ad suam ætatem permansisse, eamque demum illis artibus excoli cœpisse Carthagine delatā: quo quidem tempore Latini se tradiderunt Tragice Poetis in Latinum transferendis: quod ex efficiente confirmatur: quia se cognoscebant ita naturā cōparatos ad spiritus Tragicos & ad sublimitatem. Hoc tamen unum erat illis maximo impedimento, quod ipsos punderet ac pigeret lituræ & emendationis scriptorum priorum qui interlinendi sæpè versus metus fuit illis causa, cur rarè ullum opus ad umbilicum perduxerint.
29. Refutat opinionem Romanorum comparatione parium, qui putarent Comœdiam esse poema paucarum vigiliarum: propterea quod ipsius argumentū sumeretur e rebus plebejis, vulgaribus, privatis & humilibus: illic quoq; inducerentur personæ humiles, obscuræ, populares & private, contra quam sit in Tragœdia, quia, inquit, tanto studiosius in ea est elaborandum, quanto gravius coargitur vitium illic deprehensum.
30. Ad confirmationem propioris argumenti equidem existimo hæc duo velut exempla fuisse apposita: ut Horatius subiceret sub aspectum Augusti eum Comicum esse laudandum, qui cuique personæ suas & congruentes mandaret partes. Eum verò vituperandum, qui in una tantum personā diligenter decorum observaret, reliquis neglectis: atque Plantum generis esse prioris, Dorfenum posterioris, hocque sensu post insidiosi periodum esse notandam.

31. Aprobatio est exempli posterioris ex adjuncta cupiditate Dorfenii, qui susq. deque habuerit fabulā applausam, vel explosam, modo quaestum inde referret.

32. Proponuntur duo Poetarum Comitorum genera, non ratione decori, sed morum dissimilitudine inter se distantia: quorum prius e contrarijs finibus describitur, quod quāvis xeposo, ius, iuxta, id est, inanis gloriae cupiditate incensū appullisset animum ad Comedias scribendas, & tandem illas scena commississet, vehementi merore conficiebatur, si vidisset eas fastidiosè spectari: contra, si attentè & alacriter audiri animadvertisset; majores illi latitiae exultantiae fiebant animi: quod certè argumentum alijs verbis iteratur adjuncta Comici & Tragicæ study contemtionem post illi palmam negatam.

33. Posterior Poetae Tragicæ vel Comici genus ex adjunctis declaratur: quod licet audax esset, coortā tamen seditione ignobilis vulgi vel ordinis equestris, cogebatur sepe se fugā subducere e turba post duos actus fabulae, aut eo aliquantō plus: propterea quod multitudo magis delectabatur spectaculis certaminum inter bestias, pugiles, Athletas & gladiatores: item aspectu, quem Aristoteles in Poetica vocat τὴν ὄψιν, id est, apparatus, simulata pugna & rerum omnium, quae in triumphali pugna ostentabatur, magis, inquam, spectaculis delectabatur, quā auditōe fabularū capiebatur.

34. Accusatur obiter immodicus ludorū apparatus, qui adhibebatur in actionibus fabularū. Hujus enim magnificentia & splendore animi auditorum sic avertēbatur ab attentione, ut si Democritus vixisset, tales populi ineptias risisset: quod declaratur e subjecta materia rei prius non vise.

35. Risus Philosophi illustratur duplici comparatiōe majorum, quod ipse attenderet magis & diligentius animum ad spectatores admiratione talis triumpho percussos, quā ad ipsos ludos, quia ex illis spectatores plus etiam hilaritatis, quā e mimo ipse caperet.

36. De Poetis istis quis fuerit Philosopho risus, similitudine explicatur: Non secus, inquit, spectaret tales Poetas agere cum populo frequenti: atque si illi fabulam narrent serdo a serlo.

37. Comparatio probatur minoribus, quod nulla vox humana, ne Stentorea quidem, qualem Homerus tribuit Achilli, vocans ἀεὶ βῆλον ποσειδῶν ἤ χάρειον ὄππᾳ Νηλεΐδαο Iliad. 6. potuisset strepitum theatrale superare, nec ideo exaudiri.

38. Talis autem strepitus demonstratur geminis paribus: quod ille aequaret sonitum, quem edunt hylve ventis agitae: quem etiam mare Tyrrhenum procellis commotum.

39. Docet e causis diversis plausū, qui dabatur, non nisi se excitatū ex eleganti a fabularis orationis, aut dignitate aetiois, sed e solo actoris vestitu violaceo & scito ejusdē artificio.

40. Diluit objectam supra vituperationem actionis vestitam variè, parium collatione, quod qui dignitate illius rapit spectatores, in quemcūque velit animi motum, rem facere videtur juxta difficilem & admirabilem, atque si funambulus spectaretur. ipse alijs terrorem incutiens in sua securitate, quod brevi similitudine illustratur. Is enim magam & prestigiatorem refert, qui fascinis, venenis, artibusq. magicis ita perstringit oculos spectantium, ut se alibi esse, atque ubi sit arbitratius, resque prodigiosas spectare: sic bonus Poeta res aut commentitias, aut veras, & tamen procul gestas, dextrè sic facit praesentes, ut illas geri videas. Expositis igitur tam Comitorum & Tragicorum moribus & eventis, ad Poetas velut privatos accedit, non dicam, vt alij, transit, quia nihil in initio definitum, nec in partes distributum. Ideoq. vinculis transitionū nihil hic opus est.

41. Hoc autem genus Poetarum enunciatur comparatè: quod quidam malint sua poemata credere alacris & attento Lectori, quam ea committere fastidioso spectatori & superbo. Itaque admonetur ex fine Augustus, vt hanc adhibeat cau-

tionem & provisionem bibliothecae dignis libris instruenda quod quidem certè, si privatos Poetas aliquantō magis sollicitos teneat de studiosius scribendo.

42. Ratio est admonitionis ex diversis, non tamen dicta: quia haec quinque incommoda non tribuuntur operis confectioni, in tempeſtiva illius oblatio, impatientia emendationis amica, iterata recitatio certorum locorū sine jussu auditoris, ingrata sine laude auditio, spes deniq. remunerationis frustrata scriptorem. Vis autem talium diversorum sic videtur apertius enuncianda: Etsi privati Poetae spe & pretioribi sollicitandi sunt ad acrius poetices studiū & ad majorem operam, diligentiamq. cautioem in scribendo adhibendā: illis tamen ita donare nonnulla debes, vt probè dignoscas, quales futurae sint tuae virtutis predicatorum & testes: ne ipsius predicationem indignis committas Poetis. Horum quidem diversorum pars antecedens confirmatur exemplo Horatii & factis aliorum Poetarū & Augusti: ut jam dictum est. Consequens verò incipit à versu sed tamen est qui respondet praecedenti multa quidem, & illustratur ex plo dissimili Alexandri: cujus requiritur prudentiam in delectu digni Poetae: quod demonstratur similib. ut, inquit, aramentum manib. tractatum infert illis labens & maculā: sic Poetae foedis versibus obscurant splendore virtutis heroicae, quae nitidis & claris magis illustrada fuerat.

43. Alexandri judicium e diversis declaratur quod in expendendis & examinandis graphices & plustroes peritis satis fuit acutus: sed in praestantia poetices dijudicanda plane obtusus & plumbeus fuit. Mirum in modum veteres auctores delectati sunt appositione exemplaris comparationis ex arte Apellis, quorum ego vnum pro multis proferam ex Epist. 9. li. 2. ad Famil. vt Apelles, inquit, Veneris caput & summa pectoris politissima arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatam reliquit: sic quidam in capite solum elaborarunt reliquum corpus imperfectum ac rude reliquerunt.

44. Dissimilib. laudatur Augustus: quod longè alia fuerit ipsius prudentia in diligendis Virgilio & Vario Poetis: & munificentia dignè apud eos collocata, atque illa fuit Alexandri Magni in Cherylo indigno Poeta.

45. Dignitas horum Poetarum ostenditur paribus: quod opus horum aequè mores egregios & animos heroum exprimit: atq. signa & simulacra reddunt corpora a praestantissimis quibusq. statuarijs & pictoribus expressa & polita. Sed magis, vim Poeticae commendasset, si hoc enunciasset per collationem minorum, vt fecit Od. 8. l. 4. vt scripsit res praclare gestas à P. Cornelio Scipione Africano superiori indicari clarijs & prodi memoriae diuturniori versibus Ennij, quam statuis, vasis, areisq. signis Parrhasij pictoris Atheniensis & Scopæ statuarij Ephesij.

46. Tacitè diluit parium collatione, quod quis ipsi objiceret, aequè mihi cordi esset ab Augusto res gestas. vrbes cōditas, topographiā, bella, pacatū orbē dicere (quod invitatur a Trebatio ex Sat. 1. l. 2. posito Satyræ studio: vbi similis est huic diffidentia Poetae de viribus excusatio) si vires ingenij responderent voluntati, atq. Satyras & Epistolares argumentum tenui & populari constanties scribere.

47. E propositione videtur assumendum: atqui vires ingenij sunt perexiguae: quae assumtio illustratur pro syllogismo ex adjuncto pudore, qui jubet illum parvis viribus diffidere omnino, & rerum a Cesare fortiter gestarum, quod cecinit apertius Od. 15. l. 4.

48. Ad eundem pro syllogismum haec ratio ex eadē categoria pertinet: quod officium scribendi stultè ac in tempeſtivè collatum declarandi sui in aliquem amoris gratiā valde officiat amico: quod augetur majorum cōparatione: sed ultimas cuiusq. inquit, immaturè officiosa nocet amico: sed illius maxime, qui cognitione artis poeticae cupit eū cōmendari.

49. Comparationis ejusdem generis arguit stultè seduli-

Sedulitatis malum: quia si Poeta errore vel imprudentia labitur, erratum ipsius retinebitur citius ac deriberitur liberalius, quam id, quod in reliquo opere lector probat, memorie mandabitur & laudabitur.

50. Concludit talem sedulitatem contemnendam esse, qd paribus confirmat: tam mihi contemnendus videtur Poeta imperitus, qui me versibus prave factis nequeat decorare: quam cerea mei effigies naturali habitu indecior negligenda. 51. Idem confirmat sine duplici, priori, ne mihi versus inertes & inconditi incutiant pudorem: posteriori, ne ex libro, in quo scriptus jacebo ut cadaver porrectum, fiant in volucra & integumenta vilium mercularum. Quod hic Poeta dicit de se, Augusto tribuendum videtur, qui tales avertatur laudatores. Vides, Lector, verissimum esse, qd initio horum Dialecticorum te monuimus, ad antapodofin hujus dissimilitudinis reliquum inde Epistola pertinere: Romanos Recte prudentesq, assentatorie tamen, de virtute & gestis Augusti Caesaris judicasse: eosdem vero non sic praestantiam Poetarum existimasse.

Enarratio Grammatica.

Quum tot sustineas.] Tres hujus lib. 2. Epistolae ad Augustum, ad Florum, & ad Pifones, videntur mihi vno volumine recte & merito includende: quod eodem stylo & argumento poeticae praeeptionis contineantur, ideoque ταξει των διδακτικων λόγων εν γραφομεναι δικαίως φανονται, οτι μεν αυται σαφως δοκουν πασι διδασκαλικως συγγεγραμμεναι πασι, επ δε η, ο επισημιας χαρακτηρ αυτων εστιν, ο της ισοτιμιας δεόμενος, ait Demetrius, numero documentorum adscribenda videntur jure: quia doctrinae gratia haec omnes manifeste conscripta cognoscuntur ab omnibus, atq, adeo constantes caractere Epistolari, qui ubertatem orationis requirit, qualem hic ubiq, cernas. Suetonius autem hac Epistolam dicitur Eclogam nominare: quo nomine Porphyrio & Acron solent etiam Satyras appellare: etsi verisimile est πολλους μεν συμβυλους αυτην ειναι, multos esse, qui Augustum consiliis juvarent: ille tamen dicitur hic solus totum onus ac munus Reipublicae gubernandae tueri & sustinere, ut haec incredibiles & summæ occupationes Caesaris, qui tempore egeret, darent Poetae justam officij praetermissi in scribendo excusationem: ηνα μη παρρησια μεν εκεινω χρηματισοντι και απορολη αυτων πολυτευομενον, ne ipsum avocaret a rebus gerendis: quarum quidem molem quum Imperator tandem sensisset graviolem ac majorem, quam vnius hominis viribus quamvis robustis ac firmis posset sustineri, de illa deponenda saepe cogitavit. Ego tamen potius existimo Poetam praeter cetera respicere ad eam morum praefecturam ab Augusto susceptam, de qua diximus Od. 5. lib. 4. quam ad odiosam monarchiae occupationem victis terrae, marique Antonio, Sexto Pompejo & Lepido imperij prius cum ipso socijs. Quam quidem annotationem huc referes ad intelligentiam hujus loci. απινδεται est in initio & dissoluta verba, qualia sunt paullo post in solvunt, componunt, assignant, condunt. Haec autem phrasiscum Oratore communis est Poetae, Cic. lib. 8. ad Attic. Epist. 19. Cn. Pompejo Domitio: sic loquitur: quasi copia in unum locum fuerunt coacta, ut pars exercitus ad Albam mittatur: pars ad te accedat: ut non pugnet, sed locis suis repugnet, herebis: neque solus cum ista copia tanta multitudinem sustinere poteris, ut frumentatis eas. Sic loquitur Sallust. in eojurat. post oratione Catonis, forte libuit attendere, quae res maxime tanta negotia sustinisset, quam reperit paucorum covium egregiam virtute fuisse: Sic quoque Cecinna Cic. Epist. 7. l. 6. ad Fam. totum negotia tu sustineas oportet: in te mihi omnis spes est: tu pro tua prudentia, quibus rebus gaudeat, quibus capiatur Caesar, tene, &c. Phra-

sis Poetae redditur Graece: εσπει τα των Ρωμαίων πραγματια, περ ελαστωμεις τε και αχρηστιας υπομενεις μόνος τος αυτας, vel μόνος ηδ τοσάτους περ γμασιν vel περς τοσάτοις της αρχης εργοις αχρηστος. Dicitur autem negotium, ut Graeca αχρηστια ηδ απεργια μισωνης σερπηκος privatione atq, es operis.

Arms tueris.] Haec sunt firmissima & arctissima vincula: quibus omnis Reipublicae status honeste continetur, & majestas Imperatoris decoratur, arma, leges, praeepta & instituta Philosophiae. Christiana autem Respu. postremis carere potest, quum illi donata sit philosophia caelestis, id est, prophetica & Evangelica doctrina. ut autem Epistol. 18. libri prioris verbis cognatae notionis, tueri, servari, curari: sic hoc loco sustinere & tutari utitur, quemadmodum Cicere 2. ad Fam. Epist. 15. Sic ad nos confirmatus revertare, ut quam expectationem tui concitasti, hanc sustinere ac tueri possis. Tueri est Grammaticis proprie defendere, sed quia e defensione speratur ac sapius conservatio existit, factum est, ut hoc pro altero sumatur, proprie patrono tribuatur.

Moribus ornes.] Quid mos & unde dicatur, vide notas in Od. 4. & 5. l. 4.

In com moda peccem.] Altera syntaxi dicebat Sat. 2. l. 1. — quid inter —

Est in matrona, ancilla, peccesse togata. Haec sententia significatur peccatum committi sine violentia cum volentibus: sed quum dicitur a Cic. ad Attic. Epist. 15. In me ipsum peccavi vehementius, vis significatur, pro, contra me & contra comoda mea peccavi. Sic hoc loco videtur explicandum & distinguenda pueris syntaxeos varietas, ut illi sciant utramque rectionem suo loco accommodare. Donat. in ve. Act. 1. Sc. 1. Quid feci? quid commerni? aut peccavi pater? notat αυτην αν majoribus ad minora, ut facere flagitium vel eadem sit gravissimae culpae, commernere minoris, peccare multo minoris, vel levioris. Delinqueret autem distat sic a peccare, ut illud sit Cornelio Frontoni praetermittere, quod facere quis debuit, hocque facere quidem aliquid, sed non recte.

Si longo.] Sic loquutus est Epist. 7. l. 1. usus eodem verbo μεταβατικως, ut alias monui:

— ne te longis ambagibus ultra, Quam satis est, morer..

Romulus.] De hoc dictum est Ode 3. l. 3. sicut de Baccho lib. 2. Od. 19. & de Castore & Polluce l. 1. Ode 12.

Post ingentia.] I. ubi memorabilia facinora in vita gesserunt postea fuerunt adscripti in ordinem caelitem, quasi novicives in caelum recepti, ut scribit Cic. l. 3. de nat. Deor.

Dum terras.] Id est, dum in terra vivunt inter homines: dum bellis a speris finem imponunt: dum controversias tollunt: lites dirimunt: agros bene de Republic. meritis dispertunt: urbes construunt: orbem denique sua quisque in regione pacant: de beneficijs suis vehementer queruntur. Tales querelas facile illi sustulissent, si animo & cogitatione se ad illud Pindar. Πυθ. ειδ. 13. convertissent, nec divina illorum in Remp. beneficia fuissent αμεμητια. ει δε τις ελβιθη εν ανθρωποισιν ανδρ και ματε εφαινεται. εν δε τελει τασει νιν, ητοι σιμερον δαιμον η αυειων. si qua est hominibus felicitas, non sine labore existit. Eam autem Deus aut hodierno die aut postero perficiet, ut ipsis postea contingit απεροδοκητως.

Respondere.] I. studium beneficiariorum non aequati laboribus principum. Ita est loquutus Sat. vlt. lib. 2. fama responsura labori. Ita Cic. dicit l. 13. de Finib. respondere patri, id est, imitari patris mores, ita quoque Virg. l. 1. Georg. sub fin.

Ille seges demum votis respondet avari.

convenit & par est optatis avari agricolæ.

Plorare.] Hoc etiam Cicero dicere solet, doluerunt, quod ipsorum beneficiarii nullam partem meritorum, que vivi contulerant illos, assequi studuissent, id est, equare vel paribus meritis remunerari.

Speratum.] Donat. in Act. 2. Sc. 6. Adel. distinguit sperare ab expectare, quod hoc tam de bonis, quam de malis & ante diem dicatur: illud de bonis tantum ad certum diem futuris.

Meritis.] Quomodo merita valeant plus, quam officia, fuit in notis Gram. postremæ Od. l. 3. addam tamen hoc e 13 Philip. ad illa, magna ejus in me merita mea quedam officia in illum exstiterunt.

De Hercule fuit Od 3. l. 1. sicut de Hydra l. 4. Od. 4. & hoc quoque verbo usus est Ode sexta libri tertii, non auspiatos contudit impetus nostros: Ode tamen 4. l. 4. dicitur Hercules non contundendo domitricem ferarum clavâ, sed secando occidisse hydram.

Non hydra secto corpore firmior

Vinci dolentem crevit in Herculem.

Diodorus scribit Herculem debellasse hydram non solum ferro, verum etiam flammis, adhibito Jolao, qui incisam ejus cervicem ardente face evestigio inureret. Narrant Historici hydram fuisse paludem in Lerna Argivorum regione περὶ τὸ ὕδωρ cognominatam: e cujus

varia & multiplici scaturigine tantum manabat aquarum, ut vicinæ civitates illis vastarentur. Itaque Hercules exustis meatibus scaturiginis talem eluvionem restinxit. Hanc etiam hydram Plautus in Persa vocat Exce-

tram quod uno ipsius cap. exciso tria renascerentur: sed Alcaeus tribuit illi novem, ideoque vocat eandem ἑννεακέφαλος, Simonides πεντηκέφαλος: quem Virgilius Æneidos. 6. sequantus est ad verbum,

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydri.

ubi potest Lector notas Servii videre, & alias in eodem libro paulo antè.

Diram sonat hic idem, quod immanem tributum masculo hydro l. 2. Georg.

Inmanis a. n. i. b. u. s. h. y. d. r. i.

Nota.] L. omnium Historicorum & Poetarum sermone trita & pervulgata.

Fatali labore.] L. cui addictus & destinatus erat fati Deorum. De potentis & laboribus Herculis fuit Ode 3. l. 1. Hæc autem cædes hydræ, ut postremus Herculeorum laborum, ita omnium difficillimus labor: ex hoc tamen disticho accedit adhuc decimus tertius,

τὸ ἴρις καὶ δὲκατον τοῖον λυγρὸν ἔχει ἀέθλον

μηνονυχὶ πεντήκοντα ἑμμελέεσσιν ἀνδράσιν.

unde cognoscitur Hercules ut longe bellicosissimus, ita longè salacissimus fuisse. ἔτι μίας νυκτὸς πλὴν τῶν πεντήκοντα κέρων μελέτεσσιν ἀπεδέξατο. i. quod una nocte mellitarum herbam quinquaginta virginum deserpserit. non caret hoc distichon testimonio. Pausanias in Boeoticis narrat, quemadmodum Tespienses tradant Herculem eadem nocte constuprasse quinquaginta Thesti filias (tot enim erant) una excepta. Eam, quum sola obsequi recusasset, sacerdotem sibi legisse, lege perpetue virginitatis data. Audivi tamen alios, qui omnes plane Thesti quinquaginta filias ab Hercule eadem una nocte vitiatas, & ei singulas mares filios peperisse narrarent, & quidem geminos, natu maximam & minimam. Ego vero adduci nunquam possim, ut credam Herculem in amici hominis filias tam impotenti libidine potuisse incitari: Qui præterea, dum inter homines esset, aliorum injurias, in primis impietatem in Deos, severe ultus sit, non ipse sibi aut templum construendum curasset, aut sacerdotio

demandato, se pro Deo haberi voluisset?

Portenta.] Hæc primùm ex effectu describuntur a Fæto, quæ, quid portendatur, indicent: deinde exemplis

illustrantur: portenta rerum fieri dicuntur, quum solita vel solida corpora raro se ostendunt, ut Cometa, turbines, barathra, sereno cælo facta tonitrua.

Fine domari.] I. invidia subiecto, cui vivo sese applicabat, morte sublato vincitur & domatur, nec stare potest. Idem sentit ac præterea quotidiana experientia confirmat:

Pascitur in vivis livor, post fata quiescit.

Comperit autem interpretatur Donat. in Heaut. A. l. Sc. 1. exploratum est illi, & facto periculo comprobatum. Comperire enim & explorare est, ait, scire per investigationem.

Viri enim.] Vir egregiâ virtute vel armorum, vel artium & literarum malè habet alios sui ordinis minùs excellentes, & quum magnificum & clarum opus aliquod profert in lucem non molestiæ parum illis aspergit. Verbum autem, *uro*, hîc ponitur absolutè, in quo tamen facile intelligas, alios artifices, scilicet cogit dolere, ac præcipuè ὁμοτεχνήτας qui e sententia Hesiodi initio operum se vicissim mordent:

Καὶ κερμίδος κερμίδι κοτέει, καὶ τέκτονι τέκλον,

καὶ πλωχὸς πλωχῷ φθονεῖ, καὶ δαΐδες δαΐδῳ.

Et figulus figulo est infestus & fabro faber, & mendiculus mendico invidet, cantorg, cantori.

Ita Donat. Act. 2. Sc. 2. Eunuchi interpretatur verbum Gnatonis gestientis, *uro hominem*, id est, cogo Parmenonem servum dolere & illi molestiam exhibeo. Quemadmodum paulo post in eadem Comœdia Act. 3. Sc. 1. se quando illa mentonem Phœdræ facit, aut si laudat te, ne malè urat. i. ut inurat dolorem. Talis igitur vir est cæteris artificibus minùs argutis oneri magno & offensionis, quam, prægravare, verbum videtur significare: sicut potes ex his versibus Sat. 2. l. 2. cognoscere de cœna dubia: quæ corpus onustum.

Hesternis vitis, animum quoq, prægravat unâ. ille tamen post mortem amatur & summè desideratur.

Maturus.] Significat Augustum tempeste, vè divinis honoribus ornatum, quum in vita etiam ipse divus sit habitus, ut ipsemet canit Od. 5. l. 3. *presens divus habebitur Augustus* Loco te presenti Virg. 1. Georg. dicit:

Et votis jam nunc assæscere vocari. quum adhuc manes in vita, accipe ἀποθνήσκων. Hunc Horatii locum Serv. in Tityr. vers.

Deus nobis hæc otia fecit.

idem canit Ovidius libro secundo de Tristibus, citavit: idem quoq; Val. Maximus de Tib. Cæsare scripsit in Prologo. *Mea parvitas eò justius ad favorem tuum decurre- rit, quod cætera divinitus opinione colligitur: tua presenti fide, paterno avitog, sideri par videtur, quorum eximio fulgore multum ceremoniis nostris inclyte claritatis accessit.* Intelligendum est hîc utrumq; sidus Julii & Augusti, qui apotheosin consequuti fuerant. Largiri autem est donare effusè & largè & sine modo.

Jurandus.] Nullum principes regesq; prophani honorè sui nominis majorè cõmenti sunt, quam ut testimoniorû & judiciorum religio jurejurando per ipsorum nomina sanciretur; undè hæc Cæsari a Romanis est idololatria tributa. At Christiani jusjurandum suum referunt ad venerationem nominis divini ex tertia lege Decalogi, & ex eo da gloriam Deo μὴνα καὶ διογνώσει τῶν ἀνθρώπων: quale jusjurandum nominatim decretum est capite sexto Deuteronomii, *Jehovam Deum tuum timeto, & ipsum colito, ac per nomen ejus jurato.* De honoribus his lege 3uet. in Jul. Cæs. c. 35. *Roma longo tempore sacrificare, vota suscipere, controversias quasdam interposito per cæsarem jurjurando distrahere per se veravit: qualem certè honorè Ethnici impiè transfulerunt ad suum cacodæmonè Jovem, unde fuit hæc jusjurandi formula per lapidem Jovem, quem lapidem*

idem filicem tenebat juraturus per Jovem teste Felto, sub verbis conceptis: *si sciens fallo, tum me Jupiter, salva Urbe, arceq, bone ejiciat, uti ego hunc lapidem.* Eadem formula; sub alia tamen verborum conceptione, legitur l. 21. Titi Livii. *Ea ut rata forent fore, agnum laevam manu; dextra filicem retinens, si falleret Jovem ceterosq, precatus Deos, ita se maeterent, quemadmodum ipse agnum maeteret, & secundum precationem, caput pecudis saxo elisit.* Eadem reperitur libro vicesimo secundo ejusdem Historici verbis paullulum mutatis: *ejus quoque meminit Agel. l. 1. c. 21. & Polybius l. 3. quod Tertull. in Apologet. notavit: Citius apud vos per omnes, quam per unum genium Caesaris pejeratur.* Non dissimili impietate C. Caligula fuit: qui, ut idem Historicus capite vicesimo quarto in hujus vita & Dio scribunt, Drusillam divinis ubique honoribus coli iussit, ac Veneriadae quavit, & Pantheam vocari imperatumque fuisse, ut eam, tanquam Junonem, in posterum jurarent.

Ponimus aras. Videtur respicere ad Lugdunensem aram omnibus notam. utrumq; honorem simul tribuit Augusto Manilius l. 1.

Uno vincuntur in astro

Augusto, sidus nostro, quod contigit orbi, Caesar nunc terris, post calo maximus auctor.

Pro hoc, *ponimus aras*, Virgilius dicit, *aras sacrare, Aene. 5.* & Cicero de Arusp. responsis consecrare aras, & pro domo sua, simulacrum & aram alicui dedicate. Ratio autem hujus vocis, *ara*, varie redditur. Servius in Aeneid. secundo defleat a precibus, quae Graecae dicuntur *αἶμα*. Varro libro quarto de ling. Latina ab area, & haec ab ariditate & puritate. Aliter tamen idem libro quinto de rebus divinis scribit ab *asa* vel *ansa* dici ara permutatione literarum: quod olim jurantes aut aliquid precantes a Diis aram tangerent & tenerent, ut apparet ex 4. & 6. Aen.

Talibus orantem dictis arasq, tenentem Audit omnipotens.

vel quasi esset focus, qui manu gestabatur. Hoc praeterea illi dicunt inter aram & altare interesse, quod illud communiter attineat ad Deos superos & inferos: hoc verò solum ad superos.

Oriturum aliàs. Vix alibi reperias hoc participium, *Aliàs* est temporis, *αἰώνως*, interdum praesentis. Cic. l. 2. de Orat. *Itaq, & illi aliàs aliud isdem de rebus & sentiunt & judicant.* Interdum praeteriti, idem libro primo de Orat. *Quorum pater & saepe aliàs & maxime censor salutis Reipub. fuit.* Interdum denique futuri, ut hic & libro septimo ad Familiares Epistolà sextà ad Trebatium, *sed plura scribemus aliàs.* De geminatione hujus vocis & comparatione cum Graeca vi illi respondente diximus Sat. 4. l. 1.

Tenostriis. Hoc Graeci dicunt, *κατακλιθεὶς τὸ δῆμον* ὁ δὲ τὸν τὸν κατ' ἡμᾶς, καὶ τὸν κατ' Ἀχαιοὺς ἠγεύοντο. non dissimili obsequio & observantia in Neronem Seneca describit Romanos lib. 1. cap. 4. de Clementia. *Sua incolunt nitatem amant, quam pro uno homine denas legiones in aciem deducunt: quum in prima fronte procurrant: & adversa vulneribus pectora ferunt, ne Imperatoris sui signa vertantur. Ille est enim vinculum, per quod Respub. coheret: ille spiritus vitalis: què haec tot milia trahunt, nihil per se futura, nisi onus & praeda, si mens illa imperii subtrahatur, Regem incolunt mens omnibus una, Amisso rupe fidem.*

Terris semota. Intelligitur poesis gravis annis & peregrina solum a Romanis in pretio haberi, qui rejiciunt & aspernantur omnia, praeter ea, quae non amplius a viventibus videntur, & jam diu esse desiderunt: hoc est solum admirantur poemata & scripta prisca & vetusta: respuunt autem & aspernantur nova & recentia. Quod hic dicit *fastidat nisi ea*, valet, quae sua

jam tempora compleverunt & finierunt. Gall. *qui ont passé leur temps & fort estognes de leur veue & anciens.* Quamvis autem geminata fastidit & odit quandam significationis cognitionem pro natura geminatorum inter se habeant, interdum tamen videtur, ut in multis aliis, sic in his altero alterum *παθντικότερον πωρυσμαίεν δουει*, affectum quandam vehementiorem videtur ad significare.

Sic fautor, Admonui aliàs adverbia sic constri cum substantivis verbalibus, sicut cum verbis ipsorum, ut hic, *sic fautor, valet*, sic populus Rom. favet veteribus, ut dicitur tabulas vetantes peccare, id est, leges duodecim tabularum prohibentes, quae sint fugienda, & jubentes, quae sint facienda traditas fuisse Decemviris a Masis. Decem autem illi viri fuerunt, Appius Claudius, Titus Genutius, Publius Sextilis, Lucius Vetutius, Cajus Julius, Aulus Manlius, Cajus Sulpitius, Publius Curiatius, Titus Romulejus, Sputius Postuminius.

Bis quinq, Extra carmen dixisset bis quini. Virg tamen dicit Aen. 2. Oratoris more:

Bis quinos silet ille dies.

& Poeta lib. ejusdem oper, *bis septem nymphæ*, de quo monimus Epod. 9.

Pontificum libros. De his & de superioribus ferè scribit Cic. de Oratore hoc modo: *Mira quidem in cognoscendo suavitas & delectatio: nam si quem aliena studia delectant, plurima est in omni juve civili, & in Pontificum libris & in tabulis antiquitatis effigies: quod & verborum prisca vestigia cognoscitur, & actionum quaedam genera majorum consuetudinem vitamq, declarant.* Hunc autem Horatii locum de libris Pontificum non puto solum intelligendum, sed etiam de annalibus, quorum scriptores Latinos memorat nonnullos Cic. l. 1. de leg. Quintum Fabium pictorem, Fannium, Venonium, Caelium, Antipatrum. Notanda est haec convenientia vocis, *quinq,* cum superlativis, ut Oratoribus, sic Poetis usitata.

Volumina varum. Cujusmodi fuerunt libri Sibyllae, carmina Naevii cujusdam & Cn. Marci, de quo postremo mentionem facit Titus Livius libro quinto, & duo profert illius vaticinia carmina scripta: quorum emendationem conati sunt restituere multi viri eruditi, ut D. Lambinus in hunc locum annotat: unum ex illis adscribam erudite castigatum a Jos. Scaligero in conjectaneis Varronianis:

Romuli de, si perduellis expellere voltis, Et vomitam, que gentis longè alienigenarum Venit; & pollineri voveatis censeo ludos,

Quique Apollineri siant commune quotannis, Praetoribus ludis faciundis ollu' praesto, Qui summum pop'lo, plebeiq, endo Urbe dabit jus. Pop'los publicitus cum dederit e stipe partem, Conferant uti privatim pro seq, suisq, At bis quinq, viri sacra Gracorum obeunto. Haec si faxit rectè, vos gaudebiti semper, Atque adeo fiet melior res publica vostra. Nam is Deus vestros perduellis stinguet ad unum, Qui vestros campos placide nunc rurāq, pascunt.

De voce *volumen*, vide quid sit annotatam in Epistolà decimà tertià ad Afellam.

Albano. Hic monserat in medio Latio sacer Jovi & aliis Diis Latialibus, quem hic Poeta celebrat ab incolis Camoenis Latinis, ut passim Graeci suos, Heliconem, Pimpleam & Pieriam.

Musas. Inter has Livius numerat Egeriam, & Plutarchus lib. *περὶ τῆς Πομπ. τῶν ἡμετέρας* appellat *Ἠγέριαν πρᾶν ἢ ἡμετέρας* *Ἠγέριαν Νυμφᾶν Dryadē unam,*

vinam, scitam quandam Deam, qui cum Numa se colloqui noctu Romanis persuaserat, & ejus consilio leges & politicas & pontificias sancire, De Egeria sic scribit Dionys. Hal. l. 2. λέγεις πολλὰς ὑπερ αὐτῆς (Νομῆ) καὶ θαυμασιὰς λέγουσι, ἀναφερόμενοι τῷ ἀνθρώπῳ τῷ σοφίαν εἰς θεῶν ὑποθήκας. νύμφη γὰρ τινα μυθολογῶν ἐν Ἡλείᾳ φοιτᾷν παρὰ αὐτὸν ἐχέουσα διδάσκουσαν τῷ βασιλικῆν σοφίαν ἔτεροι δὲ εἰς νύμφην, ἀλλὰ τῶν Μισσῶν μίαν. Multa etiam ac mira de illa Numa predicant, ad Deum monita referentes ejus sapientiam: fabulatur enim identidem ad eum venitisse Egeriam nympham, cumq; regiam prudentiam docuisse: alii non nympham, sed unam Musarum.

Hanc autem Romanæ matronæ colebant, quod crederent eam egerendo partui præesse: ideoque Fluoniam a fluxione sanguinis inter partum inhibenda vocabant. De fœderibus autem regum Romanorum, quæ cum vicinis populis facta sunt ex æquo, vide Dionysium Halicarn. & T. Livium. Titus enim Tacitus & alii Quirites Sabini sic jure civitatis donati sunt, ut Roma nomen urbis stare: cives autem hujus non Romani, sed Quirites vocarentur.

Penfantur.] Hoc verbum usitatissimum est apud Liv. Val. Max. Plin. non item apud Cic. qui pro hoc utitur, æstimantur, examinantur, considerantur. Est autem deflexum a pendo verbo etiam æstimationis tropicòs.

Eadem trutinâ.] De hac voce diximus abundè Satyr. 3. lib. 1.

Non est quod.] Quod valet hic cur & quam obrem, quemadmodum accipitur Eclò. 3.

Nihil est, quod potius laudes. cur. Ita Cic l. 14. ad Famil. in vitam nihil est, quod te hoc tempore des, i. quam obrem te viæ committas: sic hoc loco, si sit equale judicium de scriptoribus Romanis, nullus relinquitur locus nostro sermone & longiori disputationi, quæ non est consumenda in re tam manifestò falsa, quàm si quis dicat lucem esse caliginè, vel hanc esse illam. Hunc autem verbum Erasmus adag. 15. inferuit, quod etiam possis enunciare, tam est falsum, quàm quod intus est olea mollis & nux foris.

Ad summum fortune.] Id videtur Tit. Livius enunciare l. 5. in summâ Fortune evasimus. i. adhuc Fortune nobis Rom. omni ex parte favit in summa artium gloria, & bonorum copia Gall. nous sommes parvenus au plus haut de fortune & au comble, quod ex Antigone Euripidis dici potest.

Εὐπ' ἀκροῖν ἵκομεν γεγυμένῳ τύχῃς. Psallimus.] I. scimus fidibus, ut loquitur Terent. in Eun. Act. 1. Sc. 2. Is hanc formâ videt honestâ virginem & fidibus scire. Item Cic. in Cat. majore, discabant enim fidibus antiqui, venustâ ellipsi infiniti canere, vel ut Ovid. fides movemur & chordas impellimus. De etymo & vi verbi psallo, vide Od. 13. l. 4.

Ut vina. Quomodo vira fiant vetustate meliora, docet Eustath. in hos versus Odys. 8.

Εὐθε πῖθῳ ὄμοιο παλαιῶ ἰδ' ὑποτοῖ
Ἐσασεν ἀκροῖον θεῖον ποτὸν ἐντὸς ἐχόντες

Erant intus dolia vini veteris potu sua via posita & resera-
di vinanq; continentia potiorum.

Sic igitur ille ex Atheneo l. 2. c. 23. ὡς δὲ παλαιὸς καὶ γέρος καὶ πόλιος ἐκλήθη παρὰ τῶν ἰωνῶν, καὶ ὅτι ὁμοφασίας παρὰ δέδοται οἶνος μετὰ πόλιος καὶ γέρος ἀμύμον, καὶ Ἰταλικὸς οἶνος τις ἦν μέλας μὲν τῶν ἀρχαίων, καὶ τα πολλὰ δὲ ἐπὶ λυκὸς γινόμενος καὶ κερφὸς ἐκείνη καὶ τρυφερός. Addit ex eodem: καὶ ὅτι παλαιὸς καὶ γέρος ἰδὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ ὑ-
γίαν προσφορώτερος. πῶσιται γὰρ μᾶλλον τὰ σῖτα καὶ λεπτομερεῖς ὡν ἀναάδοτος ἐστὶ. δύναμις τε τοῖς σώμασι ἐμποιεῖ, καὶ τὸ αἷμα ἐν-
ερθεῖσιν ποιεῖ καὶ διανύδον, καὶ τοὺς ὕπνους ἀταρξῆτος παρὰ ἑαυτὸν ἐπι-
δέχεται δὲ καὶ πλείω κρείσσιν δια τὸ μάλα θερμὸς γίνεσθαι παλαιὸν
& c. Ita vero vinum vetus est senile & canium a quibusdam
vocaturn est, (prius enim ab Alexide Poeta cum senè eden-
tulo fuerat comparatum) quod etiam crudum & acerbum

vinum ex uvis acerbis & immaturis, (quæ ἰμακίαις vocatur) conflatum dicitur multi temporis progressionem vires acquirere, sicut etiam vinum quoddam Italicum initio nigrum, post multos annos factum est album, leve & delicatum: quod etiam vetus non solum ad voluptatem, verum etiam ad san-
nitatem accommodatius sit. Melius enim coquitur cibos: quum tenuibus constet partibus, facili distributione diffunditur in singulas corporis partes, ipsum corroborans & san-
guinem commendat robore, facili digestionem, & placidos lenes & quietos conciliat somnos, & quia vetustate calefcit ma-
xime, majorem aspicit temperationem. Hæc mihi visa sunt non parum valere ad illustrandam nostri Poetæ comparationem. Eodem quoque spectat illa similitudo vini veteris cum antiquitate poematis, quæ est Olymp. carmine 9.

ἀντι δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον ἀνθεῖα δὲ ὕμνον νεώτερον, id est, vinum quidem vetus lauda: sed flores carminum recentiorum, & appetitùs sic enuncietur: ut vinum vetus anteponis novo: sic poema recens anteponas veteri, qui locus mirè in modum consentit cum hoc nostri Poetæ, nisi quod ad verfaris diceret epitheta hinc debere sibi respondere vetus unius veteri alterius, ut novum novo. Comendatur etiam vinum vetustate Odys. β. κ. γ. quod Euryclea servabat in reditum Ulyssis & Nestor appofuit Telemæho.

Achivis unctis. J. Græcè, ἐλαιοβρόχοις καὶ ἐλαιοχρῆσις καὶ ἐξ ἀ-
λίπευμένους: undè οἱ ἀλεῖται, qui oleo ungebant luctantium corpora, tum ad comprehensionem antagonistarum eludendam, tum ad nervos corroborandos & molliendos ne vel frangerentur, vel certè torquerentur. Illud autem quo per ungi solebant athletæ, Græci vocat τὸ κήραμα, & definiunt unguentum quod fit ex cera oleo subacta: quo peruncti aspergebantur in super albida terra & pertenui, quam Martial. Græcè ἀρὴν vocat, & flavescit haphæ. eam-
que ferunt valere ad firmanda luctantiū membra, contra æstus & algores. de quo Statius, Postquam oleo gavisa cu-
tis petit æquor uterq;

Procurfu medicum, atq; hausta vestitur arenâ
Tum madidos artus alterno pulvere siccant.

Quoniam autem uno genere certaminis dicit Romanos præstare Græcis: ego tamen puto de reliquis partibus artis Gymnasticæ: quæ ratio erat corporis exercendi: & τὸ πῶν ἀθλον quinquertium intelligendum, πηγίμων, δρόμων, ἀλμυροδρόμων, πάλιν. in quibus præ Græcis ita excelluerunt ut præstantissimi fuerint, & tales habiti sint athletæ & certantes, id est, παλαιῖαι, δρομῆς, πύλαι, δροκοβοῖ, ἀλμυροδρόμοι, πάλιν sive luctatores, cursores, pugiles, disci jaculatores saltatores. Huc pertinet quod scribit Suet. in Oct. c. 45. Augustus spectavit studiosissimè pugiles & maxime Latinos, non legitimos atq; ordinarios modò, quos etiam committere cum Græcis solebat, se & catervarios oppidanos inter angustias virorum pugnantem temerè & sine arte. Præter Gymnasticam tres aliæ artes recensentur 8. Polit. Aristot. Grammatica. Musica & pictura, quas adolescentibus in Græcia tradebant.

Luctamur doctis.] Qui τὸ luctari exponit per πικρὸν ἔχειν Græcum, errant. est enim τὸ πικρὸν μάχεσθαι vel conjunctè πύμασθαι τὸ ἀγωνίσματος γένος τὸ παλαιὸν μάχης, διάφορον. & Luctor poterat cognoscere ex colloquio Achillis & Nestoris l. 2. d. 4. adversum: Αὐτὸς ἔγερ πύμασθαι μάχης, ἢ δὲ παλαιῶν. i. Gratis do, non enim cæsu pugnabis, neq; luctaberis & c. Hoc videtur referendū ad id quod annotavimus in Rhet. Odes 8. lib. 1. & in Gram. Epist. lib. 1. ad verba: sine pulvere palma, de inunctis vincens perunctos & pulvere cō-
sperfos. ἀρετὴ δὲ παλαιῶν κρείσσιν δοῦναι παρὰ τὸ τὰ σκελεθλίβειν καὶ τὴν Vis palastrica videtur sita in cruribus. cōpri-
mendis: firmiterq; continendis: quod pertinet descriptio formosi adolescentis, quæ est libro primo Rhetor. Aristot. ἴνα μὲν καλὸς τὸ παρὰ τὸς ἄλλους χροῖσμον ἔχειν τὸ σῶμα in eo cernitur adolescentis pulcritudo, ut ipse habeat corpus ad labores

labores sustinendos factum, ne in cursu vel lucta membrorum defatigatione deficiat, sed antipalium suum prosternere, aut quasi ex ipsius statu d. jicere possit, pentathlonus quæ tandem evadit. Sed quid hic dico *πενταθλος*, quæ de uno tantum certaminis genere sermo habeatur, luctatione? dicitur ergo *παγκρατίας ἀπό τῆ παγκρατίας*, quod est genus ludi gymnici: ubi totius corporis nisu, magnoque collectarum virium molimine incumbitur *εἰς τὸ πλῆ, τῆ ἀντιπάλου κεραιῶν κερταίων ἀπὸ τοῦ ἑδαφίου καὶ πεδαλίου τὸ ἀντιπάλου σάμα*, i. ad illidendum caput colluctatoris solo, aut corpus illius ad terram affligendum & nobis substernendum: *ὅταν χερσὶ τε καὶ ποσὶ καὶ πάλῃ τῆς ἰχθύος ῥομῆ ἀντιπάλου πρὸς πένταθλον δὲ*, quod nonnulli Latini appellant *Quinquertium*, constat e quinque certandi generibus, lucta, pugilatu, sive cæstu, cursu, saltu, disco.

Quotus annus. [Id est, quot anni requirantur ad antiquitatis titulum libris & scriptis indendum: vel quoto anno poemata possint sibi vetustatis nomen, tanquam precium & indicium bonitatis, asilumere. Quid autem sit arrogare diximus O. 1. 4. lib. 4. in hunc locum:

*Fortuna lustrum prospera tertio
Belli secundo reddidit exitus,
Laudemq; & optatum per ætis
Imperius decus arrogabit.*

Annos decidit.] Est hic præteriti temporis, pro qui decessit annos ab hinc centum e vita, id Ciceroper casum sextum enunciauit in Orat. 10. Rosc. Comædo eodem verbo usus: *Roscium cum Fannio decidisse ab hinc annis quindecim*, quod rariùs facit: nam 4. in Verrem dicit: *Horum pater ab hinc duos & viginti annos mortuus est*, ubi Grammatici censent ellipsin esse præpositionis, ante *venustam*. Præterea utrobique verbum sumitur absolute pro mori, sicut ejusdem simplex, cado, ut lib. 3. Ode 16. *si tenet plenus cadit hircus anno*, id est, mactatur & immolatur. Sic Plantus in Amphyt. *crebri hostes cadunt*, id est, interficiuntur.

Excludat.] Definitio temporis & constitutus terminus dirimat item & controversiam & componat. Id videtur Galli procuratores fore reddere, *assignatione de tempore metela cause hors de proces & de bat.*

Jurgia.] Jurgium videtur dici quasi juragium, quum quis agit jure & litigat sed Grammatici quidam volunt alterum differre hoc ab altero, ut jurgium oriatur inter conjunctos vel propinquitatis vel benevolentia vinculo, hocque Nonius faciat levius lite quæ existit inter alienos. Ad prius videtur pertinere illud Ciceronis in Lælio, *Cavendum, ne in gravi inimicitias convertant se amicitia, e quibus jurgia, male dicta, contumelia gignuntur*: ejusdem ferè sunt hæc geminata apud Homerum *νεῖκος & εἶς*, *νῆα & contentio*, notionis: quorum videtur flexum *πρὸς τὸ μὴ εἶεν*, quod non cedat *φιλονεικος*, *juris* *gignit*, *φιλονεικος*, cupidus ob jurgandi.

Interponitur.] Anastrophe est præpositionis proponetur inter veteres, pro quo jam bis dixit, referetur inter veteres.

Utor permissis.] Libenter accipio quod mihi permittis, id est, istam antiquitatis descriptionem, quæ uno vel mense vel anno sit infra centum. Pro participio *permissis* potuisset usurpari nomen receptum, *permissio* vel *permissus*, quæ concessus & concessio, consensio & consensus, discessio & discessus, invitatio & invitatus, & similia.

Caudeq;. [Id est, quod ea deducis de centum principe summa vetustatis unum atque alterum ad nihil tandem illa reduceretur, ut densi pilæ caudæ equinæ paulatim & singulatim evellendo ad glabritiem & expilationem reddere solent: quam allusionem facile potes percipere e vita Sertorii apud Plutarchum: ubi Sertorius docuit Barbaros Africanos militiae rudes ingenium in bello plus

posse, quam vites, propositis binis equis habitus omnino contrarii, & binis hominibus planè etiam dissimilis constitutionis, uter citius evulsisset pilos caudæ sibi propositæ: homo macer & imbecillus arte & ingenii acumine caudam pilosam habitioris equi reddidit prius glabram & depilem, quam alter homo obesus & robustus caudam ratam equi malè habitii: quod hic unà vulsura id facere tentasset: ille verò variâ & multiplici paulatim & singulatim. Demo autem proprie est minutatim & gradatim detraho de toto: ut Cic. 5. Verr. *Demit de capite medimna sexcenta*, & Livius 7. *equæ imprensus postulatū fuit, ut de stipendio equitum araderetur.*

Dum cadit.] Dum ille æstimator boni carminis e multitudinem annorum sit ludibrio per illam temporis inconstantem diminutionem, & levis culpæ concessionis tandem convictus teneatur. Ex factis significantur annales, & ex his supputatio quædam annorum. De hac voce dictum est Sat., l. 1. sicut de Libitina Od. ult. l. 3. & Sat. 6. l. 2.

Libitina.] Id est, quod morti addixit, idque jam diu vitæ defunctum est.

Ennius.] Hæc descriptio Ennii mirè sententiam Philectici cujusdam in præfationem Dialogi de Senectute infirmat, qui interpretatur hæc verba *Ille vir haud magnæ in re*, id est, Ennius non magnæ fuit sapientiæ, quod Betulejus animadvertit & refutavit.

Critici.] Hæc vox deflectitur a *κρίσις* & hæc a *κρίσις*, quod est cum delectu aliquid judicari. Itaque *κριτικός* definitur *ὁ γρηγορῶς ἀκριβῶς*, & Grammaticus exquisitioris doctrine, aduersus præsertim interlinendos, qualem Lucian. lib. de saltatione describit: *ἐπὶ δὲ κριτικὸν τε ποιημάτων καὶ ἀσμάτων καὶ μελῶν τῶν ἀρίστων διαγνωτικὸν, καὶ τῶν κακῶς πεποιημένων ἐλεγκτικόν*. Præterea censorum poematum & cantilenarum & de modis optimis peritum dijudicandi, & pravè facta rationibus coarguendi, quales memorantur Aristarchus, Aristophanes Grammaticus & Metius Tarpæ. Eustathius in Iliad. β. ad vers. *Ἐπὶ δὲ ἀζώνῃ Ἀδελφῶν ἰσχυρὸν ὄρα γρηγορῶς*. *Ἰσχυρὸν δὲ ἀζώνῃ (naves) ubi Atheniensium stabant phalanges.* Hæc annorat, velut descriptione declarans *τὸς κριτικὸς ἀνὰ ἀρίστοις τοῖς κριτικῶς ἢ τοῖς ἀπὸ τῆς ἑπὶ τῆς κριτικῆς εἰρηγῶν τῶν κατὰ τὴν γρηγορῶς καὶ ἐξ ὁδοῦ εἰδοτῶν κριτικῶν τὰ ποιήματα*, i. non placet Criticis sic verbum *paren. hæs. intercludendum*, Criticos appellans eos, quo ex instituto Grammatica nonunt iudicium facere de poematum constitutione quorum genere dicitur Aristarchus *primas tulisse*. Quamvis Ovidius videatur ipsius *ὁ δὲ κριτικῶν* derisisse, l. 3. de Ponto eleg. 9 ad Brutum.

*Scribentem jura ipsi favor, minuitq; laborem,
Cumq; suo crescit pectore seruet opus,
Corrigere at rariore est n. agis ardua, quam iō
Magnus Aristarcho major Homerus erat.*

Somnia.] Ennius dicitur inscripsisse suum quod iam opus *περὶ τῆς ἀληθινῆς*, de nomine Epicharmi Pythagorici Poetæ, ubi scripsit hoc sibi accidisse somnianti, *ante videbar somnare ego me esse mortuum*: ad quod somnium Horatius videtur Jos Scaligero hic alluisse. Alterius autè somni meminit Ennius 1. Annal. ubi scribit, *Hometum sibi apparuisse*:

*—V. sus Homerus adesse Poeta.
de quo sic fecit Lucretius.
Unde sibi exortum semper florentis Homeri.
Commemorat speciem.*

subjicit Scaliger: in eo somno narrabat Homerus Ennio animam suam mutatam in pavonem, deinde ita mutatam in Ennii corpus insinuasse, cujus meminit quoq; Propertius. e Pythagora aut hujusmodi est fabula. Hic Philosophus memoratur *παλαγγεσίας*, induxisse, id est, quæ ex unius corporis custodia migrasset, ipsius animam transfundi in alterum corpus

Corpus, idq; ex seipso confirmabat. Nam se primū dice-
bat Euphorbiū: deinde pavonē, pōst Pythagorā fuisse fa-
ctum, inde in corpus Homeri & Ennii migrasse. Hæc au-
tem metempsychosis declaratur 15. Metamorph.

*Corpora siue rogis flamma, seu tæbe vetustas
Abstulerit, mala posse pati non ulla putetis.
Morte carent anima, semperq; priore relicta
Sede, novis domibus vivunt habitantq; receptæ.
Ipse ego (nam memini) Trojan tempore belli
Panthoides Euphorbus eram, cui corpora quondam,
Hæsit in adverso gravis hasta minoris Atridæ.
Cognovi clypeum leve gestamina nostræ
Næper Abanteis templo Junonis in Argis.*

Eandem quoq; declaravimus Ode 28. l. 1. cuius præterea
firmamento Sat. 6. Perfit:

*Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mæonides quæntus pavone ex Pythagoreo.*

Incidit autē Ennius in hanc cogitationē Homericæ simi-
litudinis ex acerrimo studio accuratq; lectione, medita-
tione, & imitatione hujus Poetæ: cui se totū effingebat: &
ad virtutes ipsius imitandis cōformabat: *Fit enim fere, ait
Cic. in som. Scip. ut cogitationes sermonesq; nostri pariant
in somno aliquid tale, quale de Homero scribit Ennius, de
quo videlicet sepissime vigilans solebat cogitare & loqui.*

Præterea de Ennio vide Cic. 6. de Rep. item in Bruto &
Lucret. l. 1. de causis præterea somni Socrates apud Plato-
nē l. 4. de Rep. sic magnificè philosophatur: quæta Cic. l. 1. de
divinatione interpretatus, *Quum dormientibus ea pars a-
nimi, quæ mentis ac rationis particeps sit, sopita langueat:
illa autem, in qua fertitas quedam sit atq; agrestis immanti-
tus, quum sit immoderato obstupescit a potu atq; passu, exul-
tare eam in somno, immoderateq; jactari: Itaq; huic omnia
visa obijciuntur a mente & ratione vacua, ut cum matre
corpus misere videamur, ut cū quovis alio homine, vel Deo,
sepe bella, atq; etiam trucidare aliquem & impie cruenta-
ri, multaq; facere impure ac tetrè cum temeritate atq; im-
pudentia. At qui salubri, moderato cultu, atq; victu quieti se
tradiderit, eâ parte animi, quæ mentis & consilii est, agit atq;
ereceta, saturat atq; bonarum cogitationum epulis, eaq; par-
te animi, quæ voluptate alitur, nec inopiâ cuncta, nec satie-
tate affluenti, quorum utrumq; perstringere mētis acie solet,
sive deest natura quippiam, sive abundat, atq; affluit. Illâ
etiam tertîa parte animi, in qua irarum existit ardor, seda-
tâ atq; restincta; tum eveniet, duabus animi partibus teme-
rarius cōpressis, ut illa tertîa pars rationis & mentis eluceat:
& se vegetam ad somniandum acremq; præbeat: tum ei visa
quietis occurrent tranquilla, atq; veracîa. Hæc verba ex
ipso Platone expressi, verba autem, Promissa & somnia Py-
thagoræ ponuntur & in d. d. d. d. pro promissa somni Pytha-
gorici: cuius vocis Pythagoras ratio repetenda est è Gram-
& Epod. 15.*

Nævius in manibus. Hujus nominis fuit Sat. 2. l. 2. alter
dictus simplex & ineptè luxuriosus: sed talè hic non equi-
dem puto intelligendam: quin potiùs pro hoc Nævius le-
gendum, sicut rectè Janus Dauza observavit, judicans il-
lum nobilissimum, post Afranium & Pomponium, fuisse
scriptorem fabularum Atellanarum C. tamen Nævius
Poeta Campanus fuit, ut ex Agel. l. 1. c. 24. est cognoscere,
primū qui dicitur carmine bellum Punicum scripsisse,
in eo q; bello ipse militasse, adhæc multas fecisse fabulas,
quarum Cicero, Varro, Festus, Nonius & alii familiariter
usū leguntur.

Sanctum est Id est, aded sanctè colitur, & unicè ama-
tur vetus poema: quemadmodū loquitur Fab. Quint. l. 10.
c. 1. de Ennio Heroico, quem, sicut sacros vetustate lucos, a-
doremus, in quibus grandis & antiqua robor a, jam non tã-
tam habent speciem, quæ antiam religionem: Ibidē de Pacuvio
Tragico, cum videri doctiorē, qui esse docti affectant, voluit.

Ibidē de Accio etiā Tragico, cui tribuit, ut Pacuvio, gravi-
tatem sententiarum, pondus verborum, & auctoritatē per-
sonarum. Ibidē de Afranio: qui rogatus excellit. Minam non
inquinasset argumenta puerorum sedis amoribus mores su-
os fassus: Itē de Menandro, qui vel unus meo quidem iudicio
diligenter lectus ad cuncta, quæ præcipimus, effingenda suf-
ficiar: ita omnem vitæ imaginem expressit, tanta in eo inve-
niendi copia & eloquendi facultas: ita est omnibus rebus,
personis, affectibus accommodatus. Itē de tribus Comicis
Latinis, in Comædia maxime claudicamus, licet Varro di-
cat Masas Aelii Stolonis sententia Plautino sermone loquu-
tur fuisse, si Latine loqui vellent: licet Ceciliū veteres
laudibus ferant: licet Terentii scripta ad Scipionem Africa-
num referantur, quæ tamen sunt in hoc genere elegantissima
& plus adhuc habitura gratiæ, si intra versus trimetros
stetissent. Nihil de Epicharmo hic Censor dicit: sed ta-
men alii ferunt hunc Comicum Poetam Siculum & Phi-
losophum Pythagoræ discipulum fuisse. Hæc est Fabii
Quintiliani sententia de his Poetis cum illa nostri Poetæ
comparata, de quibus vide etiam Ciceronis sententiam
partim libro primo & tertio de Orat. partim in Bruto,
quorum tam Græcorum, quàm Latinorum versus passim
apud Ciceronem citati leguntur.

Ad exemplar. Non puto aliud hic significari, atque in
Hecy. Terentii Act. Sc. 2. ver. 88. *ad exemplum amborum
more earum existimans:* ubi Donat. interpretatur, quasi ad
imaginem & collationem & speciem comparationis: ut
Plautus dicit, aliquid ad exemplum fieri.

Terentius arte. Donat. in vers. 64. Act. 1. Sc. Hecy. ci-
tat hunc locū: *Argumenta, inquit, in conjecturam necessa-
rio posita, quibus Terentius ex utraq; parte disputans, to-
tū dæmon purgat: ne quis illum stulte hæc posuisse judicaret,
Hæc enim meretrix tarde credit argumentis Parmenonis,
ne ab ipso vincatur: hinc est, quod ait Horatius, vincere Ce-
cilius gravitate, Terentius arte: undè puto tot arte, hic so-
nare vim logicæ prudentiæ, quæ Terentius, ut orationis
puritate, creditur aliis præstitisse. Quod si ita, iudicium
Servii de Terentio non est integre factum in vers. Aenei. 1.*

Talibus incusat, grossumq; ad mœnia tendit.
id est, redarguit. Incusare propriè est superiorem arguere,
ut in Terentio pater ad filium, *Quid me incusai, Clitopho?*
Accusare verò vel parem, vel inferiorem, ut in eodem ad
maritū vxor, *me miseram, quæ, nunc quam ob causam ac-
cuser, nescis:* & hoc proprietatis est: licet usus ista malè
cōrumpat. Sciendum tamen est Terentium propter so-
lam proprietatem omnibus Comicis esse propositum:
quibus est, quantum ad cætera spectat, inferior. Hic
Servius bis a recto iudicio aberrat, & quod ar-
tis, quæ plurimum eum valuisse Horatius scribit,
gloriam prætermiserit: quod putarit tot incusare so-
lum esse superiorem arguere, non etiam inferio-
rem sine vitio corrupti sermonis, cuius sic fecit reum
C. Jul. Cæsarem lib. 7. com. *omnium ordinum ad-
hibuit ad, id consilium centurionibus vehementer eos in-
cusavit.* Hic Cæsar superior incusat milites inferio-
rēs, id est, reprehendit nullo discrimine. Sed de Cæ-
cilio quid Agel. senserit, audi ex ipsius lib. 2. cap. 23.
*postquam in manus Menander venit a principio statim,
Du boni quantum stupere atque frigere, quantum nutare
a Menandro Cecilius visus est.* Sed, si vera est distin-
ctio Grammaticorum inter gravitatem & constantiam,
ut illa sit sententiarum, hæc actionum, & gravis homo sit,
qui, quod sum sit tuendum, non facilè de eo mutet sen-
tentiam, sed idem sentit, & vult semper: & constans, qui
semper idem facit, hoc, inquam, posito, non parvi facien-
dus est. De Menandro sic Plin. scribit l. 30. c. 1. *eum litera-
rum subtilitatem sine amulo genitum.* Dicitur autem & Me-
nander & Menandrus in recto. Propert. l. 3. Eleg. 21.

Librorumque tuos docti Menandri tuos.

& Ovidius;

Dans felle servus, datus pater, improba letia

Vix erit, et meretrix blandi; Menandrus erit.

Hos ed. scit.] In memoria mandat, ut Cicero loquitur A- 5
cadem. 4. ediscendus ad verbum libellus.

Supata.] I. clausa & circumdata densa spectatorum
frequentia ita Epist. 19. l. 1. spissa theatra vocavit, spissis in-
digna theatris. Gall. ou le monde est ben fonie & presse. Hoc
quidem potest quantum sit. cognosci ex historia & oratione
prima Demosthen. Olynthiaca, ubi agitur de pecunia
theatrali in usum militarem restituenda, ut au. iusta O-
lynthiis obsidione Philippi regis Mac. don. lab. rant bus
feratur. Tanta enim fu. ttunc spectatatum turba ut mu-
tuus sese plagis ac vulneribus conficerent ad sedes illic oc-
cupandas.

Liv.] Apocope est pro Livii Andronici: de quo T.
Liv. l. 7. sub initium & Cic. in Brutofcribit, Livianus fabu-
las non satis esse dignas, quae iterum legantur. Eusebius
tamen in Chronicis narrat. Livium Andronicum Poetam
fuisse a M. Livio Salinatore in libertatem vind. catum,
quod ipse filius eruditus. Addit Cic. l. 1. Tusc. & in Bru-
to primum docuisse Romae C. Claudio Cae. cilio & M.
Tud. itano Coss. fabulam anno ipso, antequam natus est
Ennius, post conditam Urbem 410. Adem de eodem tradit
Agel. l. 17. c. ult. hisce verbis: Cum P. P. facta pace, Coss. Cl.
Centione Appu. Cae. cilio, & M. Sempronio Tud. itano, prim.
omnium Tir. Livius Poeta fabulas docere Romae cepit, post
Sophoclis & Euripidis mortem anno plus fere centum &
sexag. nia: post Menandri, annis circiter quinquaginta
duobus.

Est, ubi peccet.] In Grammaticis Od. l. 1. hae phras
fused est notata ad illa: sunt, quos.

Nimis antiquae.] Hoc videtur interpretatio τὸν ἀρχαι-
νὸς ἢ ἀρχαίος, id est, παρχμερὶς σοφία, pingui Minerva,
imperitē, & tanquam diceret, ruditer, vel sine artificio &
venustate, quemadmodum de lectis Archaicis Epist. 5. in-
dicatum fuit.

Dure dicere.] Intelligit aut versus affectata difficul-
tatis ex pluribus asperime coeuntibus inter se syllabis ca-
tenatos, ac velut confragosos, aut verb. duriter modifi-
cata: quae vitanda sunt omnia: ut Hetmogenes ἀειδίον
ἐπίτηρ & docet & Cicero. Donat. in And. Act. 1. Sc. 1. ad ver-
sum: primum haec pudice vitam parca ac duriter agebat,
annotat, hoc contrarationem regulae deflexum. Debit
enim dicere dure, ab eo, quod est durus: est tamen differen-
tia. Duriter enim est sine sensu laboris, & ut dicitur in
Adel. Act. 4. Sc. 5. quasi dura mente ac inflexibili & rigida,
quod Graeci dicunt, ἀτενὲς, διὰ τὴν ἐπιτακίαν sine remissione
contentionis, quanquam de immito visu ferē usu petur,
& his verbis astruatur, βλεπέων καὶ δρῶν ἀτενὲς ἢ ἀτενὸς, im-
motus oculus in tuere. Dure autem & duriter sic se habent
ut illud ad laborem, hoc ad fœvitiam referatur sed dure
ad alterum: duriter in nos aliquid facimus. Non dissimi-
lis est observatio τὸν humanè, humaniter, & humanitus.
Epist. sequenti ad l. cum humanè commoda. Ignave &
ignaviter pro eodem dicuntur ut Cic. ad Attic. l. 15. Epist.
6. An ego, quam omnes caleant, id est, acriter in rebus agen-
dis occupentur, ignaviter aliquid faciam? Idem 2. Tuscul.
nequid timide nequid ignave ac multo breviter faciamus,
quod Graecè dicitur ἐποσούρωτος καὶ παδύρωτος, perfunctorie,
segniter supinè, oscitanter. Vim hujus vocis intelliges fa-
cile ex his, quae annotavi in vers. Epist. l. 1. 1. Coniustum
ignaviter agendi.

Mecum facit.] Sentit idem mecum, ut Epist. proxime
sequenti loquetur.

Aequo Jove.] Verissimè, æquissimè & integerrimè ju-
dicat. Nomine Jovis arbitrator eum hic intelligi iudicem,

quem Agel. sic describit l. 14. c. 4. verbis Chryssippi, ut sit
gravis, sanctus, severus, incorruptus, inadulabilis, contraq.
improbos, nocentesq. immisericos, atq. inexorabilis, ere-
ditusq. ardens, ac potens, v. & majestate æquitatis, veri-
tatisq. terrificus. Nequemih. placet interpretatio alio-
rum, qui ad speciem adagii referunt, ut valeat, non irato
Deo Jove, sicut dixit Sat. l. 3. iratus natus Diis, neque et-
iam illa, quae tribuit æquitatem jura & leges planetæ Jo-
vis.

Non insector.] Syntaxis τὸ ἐquidem est ferè cum ver-
bis primæ personæ singularis, ut ipsius junctura videtur po-
stulare, quo modo Virgilius in Tityro construxit, non equi-
dem in v. deo. Sic Satyrâ primâ lib. 2.

Equidem nihil hinc diffidere possum. & 5 ejusdem
Dixi equidem. & 6. ejusdem: nil quidem audio, Reperi-
tur etiam cum primâ plurali pers. in Phor. Act. 3. Scen. 1.
Equidem here, nos jam audum hic te absentem in v. jamus,
qui abieris.

Orbilus.] Fuit hic Orbilus præceptor Horatii. Cur
autem plagis auditoribus inferendi delectaretur, Suetoni-
us de illustribus Grammaticis affert causam: Fuit, ait,
nature acerbè non modo in Antisophistas, quos omnis sermo-
ne laceravit, sed etiam in discipulos, ut Horatius significat.
Plagosum enim appellavit. Equatis fuit Cicetonis ac fe-
rè centenarius vixit longo antè tempore memoriâ priva-
tus.

Plagosum.] hoc epithetum ἐπερὶ πλοῦτος est sumendum,
ut Graecum πλοῦτος pro eo, qui facultate præditus feriē-
di graves alte i plagas infligit. Gallice, en grand fessene
& fœtene. Interdum πλοῦτος, ut dorsum plagosum, v. τὸ
σφῶδρα πλοῦτον. i. virgis ac loris vehementer ustum. Gall.
fort fonelte. His autē verbis, miror emend. ita videri mode-
stè Poeta superius iudicium de præstantia veteris poematis
improbat, tanquam diceretur, non mihi ista opinio po-
test ullo modo probari

Exactis.] I. ab exquisitis & perfectis minimè diffe-
rentia, & propemodum his æqualia. Hæc quidem inter-
pretatio respicit ad significationem verbi ex. gere, quod est
perficere. ut Ode ult. l. 3. sumitur: Exegi monumentū, et c.
perfecti: sed quia de vetustate poematis hic agitur, viderē-
tur hoc sumendum ab altera significatione ejusdem ver-
bi, quæ est traducere & transigere annos, tempus, ætatē.

Itaque exacta carmina dicentur, quæ sunt ætatis
exactæ & præscite temporis, atque ἐξ ἀκλόβη eximia & ex-
quisita, & ut dicit, sanctum est vetus poema. Monui equi-
dem sæpè de hac syntaxi Poetica verborum dissensionis
& dist. n. t. x. cum tertio casu pro sexto oratorio.

Ducit.] Festus pro notatione pretii & existimationis in-
clinat hoc verbum a Graeco δουκῶ. Gall. hoc redderes, il-
50 prise excessivement et avec jactance.

Indignor.] Ægrè fero quod meum poema fo. um con-
temnatur propter novitatem, non ob inelegantem & in-
venustam, ill. epidamq. compositionem. De hoc & indi-
gnatione lege notas in Epod. 4.

Fabula Atia.] Hujus meminit Festus in descriptione
Attarum, qui sic appellantur, quia propter vitium pedum
aut crurum plantis insistunt, & attingunt magis terram
(Hoc autem verbum e Donato Act. 2. Sc. 1. Adel. sonat
velut uno digito & leniter tangere) quam ambulante: qua-
lem ferè descriptionem affert diligentissimus Festi castiga-
tor e glossario ἀτλα ἢ τοῖς ποσὶν ἀρχόμεν. & ἀειπατῆν qui
summis pedum articulis incedit, quo uno verbo etiam
Graecè dicitur ἀποβατῆν & ἀποβῆ δακτύλων ἀπὸ τοῦ ποδός.
Indè cognomen Attæ Quinto vel Quintio Poetæ adha. sit. Fa-
bula verò Attæ fuit Tragedia vel Comædia togata no-
mine Matertera ab hoc scripra: qui profec. d. nomine
Matertera notanduserat: quod ver. bosius æquo genera-
florum illic censeret. Nec minus spectatores reprehendi
dendi

dendi erant, qui tantum actione & pronuntiatione histrionum moverentur, non autem gravium sententiarum dignitate, verborum pondere & numero orationis afficerentur. Cujus fabulae ambulatio, id est, actio, vel potius ipsi actores & histriones allusionem habent ad cognomen auctoris. Hi enim histriones inter actionem in scena croco & floribus aliis strata ambulabant. Quod autem talis esset ornatus scenae, testatur Lucetius libro secundo:

Et quum scena croco Cilici perfusa recens est.

& Ovid. l. 1. de Arte: neque crocum ad usum theatralem solum legimus adhiberi, sed etiam substerni in deliciis solitum, sicut Lamprid. narrat de Heliogabalo: *Illud sane mirum, ait, videtur, quod dicitur ab eo factum, ut de croco signa straverit, quum summos viros rogasset ad prandium, pro eorum dignitate se dicens scenum exhibere.* Sed nemini oportebat esse dubium, utrum recte, an non, partes suas tuerentur, quum singulis verendum esset, ne theatro cognomen impudentis referrent.

Aesopus. Hic Tragediarum actor fuit, de quo Plinius l. 10. & 35. Item Cicer. pro Sextio, & lib. Epist. ad Quint. frat.

Rofcius. Hic fuit alter actor fabularum, pro quo exstat oratio Ciceronis, cujus etiam fit mentio pro Quintio & lib. 1. de Orat. & libro primo, de Divin. & pro Archia Poeta.

Nil ducunt. Nil judicant rectum, nisi quod tale existimant. Nunquam certe Socrates, ut scribit Plato in Gorgia, ita magnifice de se sensit, quin etiam facile pateret ab aliis redargui, quam eosdem redarguere: quod Cic. imitatus est lib. 2. Tulcul. *At nos, qui sequimur probabilitate, nec ultra id, quod verisimile occurrerit, progredi possemus, et refellere sine pertinacia, et refelli sine iracundia parati sumus:* ideoque in Orat. pro Cluent monebat: *si quam opinionem mentibus vestris comprehendistis, si eam ratio convellat, ne repugnetis, eamque animis libentibus remittatis.*

Perdenda. Obliviscenda & ex animo delenda.

Saliare. Hoc carminis genus Numa Pompilius instituerat, ut Liv. l. 1. & 4. ab Urbe scribit, & Plin. l. 21. c. 3. & Cic. l. 3. de Orat. ut epularum solennium fides actibus, Saliarumque versus indicant, de quo nos etiam diximus Ode 36. lib. 1. ad haec verba: *morem in Salium.*

Mecum ignorat. In hac praepositione societatis inclusa est vis quaedam comparationis, ut valeat, non magis Saliare carmen intelligit, quam ego: vel aequum est illi signarius, atque ego: quale fuit illud antea, *facit mecum:* eodem tendit, quo ego: sicut etiam illud: *rem tecum teneo,* id est, juxta scio atque tu ipse.

Nugari. Notatum est alibi dici de eo, qui non agit quicquam.

Positis bellis. Depositis, pacatis & diremtis.

Capit. Caput animum appellere ad res ludicras & leves, & luxum ac delicias consecrari, eodem impulsu a Fortuna secunda: contra ab adversa virtutem colere & fortiter se gerere cogitur.

Athletarum. Ratio hujus vocis modo explicata est.

Suspendit. Pictura mentem fixam tenet: atque detinet animos suspensos & occupatos spectatorum admiratione, quali fingitur Aeneas l. Aen. detineri:

*Namque sub ingenti lastrat dum singula templo,
Reginam opperiens: dum qua fortuna sit urbi,
Artificumque manus inter se operumque laborem
Miratur: videt Iliacas ex ordine pugnas,*

Bellaque jam fama totum vulgata per orbem.

Mature plena. Mox facietate r i tantoperè prius expetita captâ eam jam repudiat, & aliam cupit, Sic *plenus* uturpavit Epist. 20. li. 1.

quum plenus languet amator.

Hominem tam facile fastiosum Aristot. 2. Rhet. vocat *διμετάβολον καὶ ἀφίκορον πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, qui quod appetivit, id semel gustatum fastidit, av. diu novitatis, quo vitio praeter ceteros juvenes laborant, amata relinquere perniciter, ut ait in Epist. ad Pisones.*

Hoc paces. Haec rerum ludicarum varietas è rebus secundis & otio profecta est.

Roma. Gal. *On après plaisir long temps à Rome à faire ces beaux officiers.*

Promere. I. apertis foribus respondere jus consultoribus, qui mos Romae fuit praeteris temporibus. de quo lege Cic. lib. 1. de leg. & lib. 3. de Orat. & pro Muræni ubi scribit fores Jurisconsultorum hoc titulo notatas, *licet consulere, quod Cicero in Orat. docet pulchrum & gloriosum fuisse, loquens de Jurisconsultis, alteros respondentem audire sat erat, ut ii, qui docerent, nullum sibi ad eam rem tempus sibi seponerent, sed eodem tempore et discuntibus satisfacerent et consulentibus quod munus primis temporibus fuisse Patriciorum Dion. Halicarn. l. 2. narrat, τὸς μὲν πατρικίους εἶδει τοῖς ἑαυτῶν πελάταις ἐξηγεῖσθαι τὰ δίκαια, ὧν ἢ εἶχον ἰκεῖνοι τῶν ἐπισημῶν, id est, Patriciorum erat suis clientibus jus interpretari, cujus scientiam hi non tenebant.*

Expendere nummos. Hoc est, illos faenore per syngraphen, vel per sponsores, vel per praedia & pignora homini qui sit solvendo. Gal. *bailler argent à interest sous caution & obligation certaine de debtors, desquelz on est bien assuré de estre payé, & les deniers & l'argent bien assés que sententia retinet lectionem τὰς certis, ubi sunt asyndeta: qui autem malunt legere, τὰς rectis nominibus, tollunt rationem faenoris, & interpretantur debitorum fidos & amicos. cauti nummi dicuntur, de quibus per syngraphen vel pignus vel satis dationem cautum est creditori.*

Majores audire, &c. Hic repete à superiori, *daice fuit* & solenne audire majores, i. peritiores, qui docent rationem augendae rei familiaris.

Parthia. Respicit fortassis ad illorum perfidiam & induciarum iniquitatem, quibus sunt abusi Parthiad Crassum incautum opprimendum: vel ad id, quod de his dictum est Od 19 l. 1. quemadmodum tum maxime pugnarent, quum fugere simularent. Habet quidem haec fugae simulatio quandam mendacii similitudinem, sed est potius stratagema ἢ σόφισμα στρατηγικόν, i. callidum & solers consilium militis, quam mendacium: attamen si vis è simulatione fugae convincere mendacii Parthos, expleatur sic similitudo: ut hi pugnam dissimulant fugam: sic ego multo magis dissimulo foris scripturam, quum domi apparatus calami chartae & scrinii manè imperem. Qui verò volunt ex eo Parthos arguere mendaces fuisse, quod gravissima apud eos supplicia in mendaces constituta, eorumque severissimi exequutores fuerint, ut Herodotus l. 1. narrat, eodem mihi videntur modo argumentari, quo illi, qui, ubi audierunt in aliqua civitate multos esse iudices, multos etiam medicos, inde continud efficiunt ibidem quoque esse multos injustos, multos intemperantes: ita Romani Carthaginensibus Punicam fidem, ut perfidiae notam, obicere soleant, aliisque hostibus mendacia.

Et prius orso, &c. Hic τὸ ἐμὲ mihi videtur ἀπὸ τοῦ μὲν, ut apud

apud Quintilianū l. 1. c. 1. Nutrices primum audiet puer: harum verba effingere imitando conabitur: & naturā tenacissimi sumus eorum, &c. sumitur, pro, nam fumus tenacissimi, &c. sic hoc loco, nam prius otto sole posco, &c. ut etiam Odez. l. 3. annotatum est in Grammaticis ad ver- sum, Mors est fugacem, &c. pro, nam: sicut etiam τὸ ἦν van apud Hebræos sumitur interdum.

Chartas.] De charta, vide Gram. Satyr. 4. lib. 2. sub finem.

Posco.] Pro imperio, quod in famulos habeo: qualem 1 0 vim significandi notavimus in Od. 32. l. 1.

Navem.] Hæc proverbii loco dicuntur in eos, qui temerè multa solent aggredi, ad quæ prius non fuerant eruditi, qua de re sic Perlius Saty. 5.

Navim si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
Frontem.

Similiter Aristophanes in Ranis,

— Πῶς ἀνυπόστα
Ἄπειρος, ἀλλὰ τῶτ' ὄ, ἀσαλαμίη
Ὡ εἶτ' ἐλάυνει, 1.

Qui, postquam sum imperitus & amari abhorreo,
Et maximè a Salamine, potero navem agere?

Quamobrem qui prapropere famam affectant poetæ, proverbio inde avocantur, δει κόπτειν ἐλάυνει μαδόνη. 1. oportet eum, qui d' dixerit, Impellere Remum: quod quia plerique non sequebantur ætate Horatij, dehis ipse conqueritur in Epist. ad Pifones,

Qui nescit versus, tamen audent fingere, quid ni?
Abrotonium.] De hac planta lege Theophras. in hist.

Plant. l. 6. Diosco. l. 3. c. 29. Plin. l. 21. c. 10. & Gal. de simpl. Latinis est tam neutrius, quàm fœmini generis usitata. Lucan. l. 9.

Et larices fumòque gravem serpentibus urunt
Abrotonum & longè nascentis cornua cervi.

Græcis autem, maximèque scholiastæ Nicandri est ejus etymon δει τὸ πρὸς ἄν φάινεται ἀβρόν καὶ ἀπλὸν. ἀλλῶς δὲ δει τὸ δυσπρὸν εἶναι, quod sit aspectus molle & delicatum: alioqui tamen tetrum & insuavem spirat odorem, Quidam tamen παρὰ τὸ εἶδος τὴν εὐδου malunt nominatum. 1. a molli & tenera & odore intenso extensione. eadem herba etiam auctore Dioscoride vocatur a quibusdam absinthium δει τὸ πρὸς πικρὸς ἴστος ὁ μοισσιν, ut vicissim hæc pro abrotono propter similitudinem amaritudinis in utraque sumitur. Etymologicus alludens ad etymum hujus vocis scribit a veteribus Græcis vocari ἀπρόδιον, ὅτι ἐκ ἀπλῆς ἠδ' ἑως ἐκείνο πίνδι τὰ πικρὸς ἴστος, 1. quod nemo illud biberit cum voluptate. propter amaritudinem. fit mentio absinthii cap. 8. apocalypsis 5 0 sub finem.

Sic indignatur Juvenalis Satyr. 1. in initio passim omnibus tam doctis, quàm indoctis scribi versus,

Exspecta eadem a summo minimoque Poeta,
quali quidem errore nostri poetæ Galli in sua lingua ho- 5 5 die tenentur.

Similes fuerūt ante Latinos & Gallos poetas querelæ Græcis, ut Pindaro Nem. eisd. Γ. 599. a. id tamen κρυφῆ facere videtur, quam canit,

— Ὡδ' ἀλὶ γὰρ μὲν οὐδ' ἔπ' Ἀσωπίῳ
μελιγαρῶν τέκτονας
κώμων νεανίαι, σέ-
θεν ἐπαυειμίμενοι. 1.

Ad aquam enim Asopiam expectant
Juvenes fabri hymnorum mellisonorum

Summo cum desiderio vocis tue gratiam, o Musa.

Sed ejusdem odes Erod. 4. se dissimiliter confert Pindarus cum Juvenibus hujusmodi hymno polis, tanquàm aquam cum clamoris Gratulis.

— Ἐσίδ, αἰεὶ δὲ οὐκ ἔστιν ἐν πελαγοῖς
Ὅς ἐλαβὲν ἀπὸ τῆς ἠλῶθεν μελαμαίωμενος

Δαφνοῖν ἀγρὸν ποσίν.

Κραζέλαι δὲ κολοῖοι ταπεινὰ νέμονται

Sed aquila inter alites velox est:

Qua statim ex alto vestigans corripit

Maculis distinctam prædam unguibus.

Garruli autem Graculi depascuntur humilia.

Ita virgilius ecloga. 9. dissimiliter comparat cynnos & anseres in ratione cantus ad dissimilitudinè boni ac mali poetæ indicandam. hic autem versus

Cantantes sublimè ferent ad sidera cicni.

ad bonum pertinet arguendum poetam, ut, qui sequitur, ad malum,

— Sed argutos inter strepere anser olores

Sic noster vates odez. li. 4. Pindarum appellavit Dircæum

Cicnum Sed gravius idem Invehitur in poetastro suo tēporis Levi laborantes Infantiā nō minis poetici, atque idfacit cum hac Imprecatione sub finem epistolæ tertiæ sequentis sub persona poetastri, Occupet extremum scabies!

Tractant fabrilia.] Hic fumendum est verbū tractāt, ut in prologo Phorm. ad vers.

in medio omnibus

Palmam esse positam, qui artem tractant musicam. 1. qui ex exercent.

Hic error.] 1. Hæc immodica scribēdi cupiditas acerrimūque studium quantum valeat, cognosce mecum & judica. Collige.] De hoc verbo dixi in Rhet. Sat. 1. l. 2.

Non temerè.] Id est non facile, vix, nec sine justa causa parcat aliquando seis rebus.

Incogitat.] Quod Græci dicunt, ἐκ ἐπιβουλέων τῶν νερανῶ ἀόλου ἠγχανῶ ἀπαιτῶν βελύχεται, ἢ τὸν μινδῆνα ὄραρον εὐρελῆει. Hom. O' δ' οὐκ ἔστι. pro quo Ter. Andr. Act. 5. Scē. 3. dicit, adolescentulos imperios rerum in fraudem illicere. non cōmoltitur dolum pupillo, vel illum fraudare & fallere impro- 3 5 b simè non cogitat, qui in tutelam pervenit, ut loquitur Cic. pro Rosc. Comædo Pro cogitare fraudem Propertius dicit, componere fallacias alieui & damnum illi ferre, ut δ' fraus sæpè significat. Vox quidem pupillus, est δεις ὁ πο- 4 0 κοεισπὸς duplici diminutione affecta. Nam primigenium est, pupus, qui est infans parvulus & tenellus: undè pupulus & hinc rursus pupillus, cujus definitio nem pete a Jureconsultis. Vox autem Græca ἐρραυὸς respondens Latinæ sic definitur ab Helychio, ὁ ἡ γονῶν ἢ τέκνων ἐρραυόμενος, qui 4 5 orbis est vel parentibus vel liberis.

Vivit siliquis.] Quia siliqua tam dici solet de arbore quadam, quàm de ipsius fructu, folliculo & integumento leguminum. sic hoc loco nominis ambiguitatem distinguimus, ut de fructu hujus arbotis interpretemur, quem Græci quidem communiter τὸ κεράτιον appellant Sed Galenus etiam auctor est κεράτιον nominari: cujus fructus æquat longitudine, curvata tamen, digitos hominis, latitudine pollicem: estque gustu dulcis, sed concoctu difficilis maloque succo præditus. Tales autem siliquas Græci posteriores appellant ἔυλοκῆρατα. Plin. tamen lib. 15. cap. 24. scribit eas habere succum casia.

Pane secundo.] Ellipsis est prapositionis, ut Od. 16. l. 2. dixit, parvo vivitur bene, sed Ovip. l. 1. Metam. vivitur ex raptō, & Cic. Epist. 17. l. 9. ad fam. Pap. Pætum de lucro propè jam quadiennium vivimus. Appellat autem lucrum, quodd' esset adhuc superstes anno belli civilis quarto, quum jam primo ejusdem mori debuisset. Panis secundarius dicitur rationi pimarum panis, qui conficitur e pol- line, id est flore tritici & multo fufure, quem Galli nominant, Pain bis, ou gros pain, non multum distantem ab eo, quem Græci vocant αὐτό πυρον. Est etiam panis tertii ordinis, qui dicitur panis acerosus, ubi multum paleæ & fufuris est permistum, quo canes aluntur. Præterea panis nomen invenit à pascendo, ut tradunt Grammatici vox autem Græca ἄστος deflectitur, ab Etymologico παρὰ τὸ ἄστω,

τὸ ἄστω,

ἄριστος, τὸ ἀριστότερον, ὃ καὶ ἐκάστω τῷ σώματι ἡμῶν ἀριστοτέρο-
μενος, δυσκοπέριστος ἐπ' ἐκκόλλησιν καὶ αἰσίο. i. ab offerendo & admo-
rando corpori nostro cibo bis in canistro probe orbiculato su-
bactō. ἢ ἀπὸ τοῦ ἀρεῖν καὶ κοπιῖν τὴν δυνάμιν. i. vel à suble-
vandafacultate nature. Hæbri nomine generali quic-
quid mandēdo comedimus, & dentibus, Incidimus, τῆν
Lehem vocant, à radice τῆν lahām comedit Ex his perspicias,
quàm parce, quàm duriter hic vitam toleret.

Militia.] Hic casus potest esse dandi, vel adverbium
loci: quod si legeretur in sexto casu, militia, videretur si-
milis Hellenismus illi Cornelii Taciti bonus militiā, lo-
quentis de M. Agrippa, ut locū protulimus Od. 6. l. 1. Quo
modo etiam Lucanus dicit, optimus bello, nec mihi vide-
retur aliena hæc lectio, præsertim quum noster Poeta nõ
minùs familiariter utatur Hellenismis, quā historicus ille.

Piger & malus.] Non equidem hic malus velim omni-
no interpretari de improbo & scelerato homine, sed de ab-
jecto, ignavo, timido, & inutili: quales vocant Græci τα-
πίνοις, ῥαθύμοις, δειλοῖς, ἀργίσις

Utilis.] Ellipsis est discretivæ tamen, & declaratio prior-
is commatis. Itaq; sic explico: hic Poeta, quamquã est ma-
lus militiæ, id est, non aptus ad militiam, est tamen utilis
Urbi. Cic. alter à synchxi in Catone majore dicit multas ad-
res libri Xenophontis sunt utiles.

Si das.] I. si concedis & fateris,
Torquet.] I. avertit avres pueri a turpiloquio & facit
ne attendat animum ad resturpes, sed illum imbuit præ-
ceptis & institutis.

Asperitates.] I. Corrigit rusticos illius pueri & inconcin-
nos mores, invidiam, iram: narrat illi res præclarè gestas,
& ex illarum exemplis eum erudit ad provisionem tem-
poris futuri.

Castis.] Cujus institutionis exempla petenda sunt ex utro-
que carmine sæculari.

Puella.] I. nondū viro locata, innupta, nec cōnubio jūcta,
Gr. ἀνύμφη, ἢ ἀγαμέμνη, τὸ δεσμοῖς τὸ γάμου συνδέμενη τῷ ἀνδρί.

Præsentia.] Sic Virg. Georg. 1. & in Tityro loquitur,
Et vos agrestum præsentia numina Fauni.

Nec tam præsentem alibi cognoscere Divos.
Id est propitios ad opē supplicib. ferendam paratos. Ideoq;
Cic. Catil. 3. utrumq; conjunxit, Tum vero Du immortia-
lu ita præsentem his temporibus opem & auxilium nobis tu-
lorum, ut eos penè oculis videre possemus Donat in Act. 2.
Sc. 2. Phormionis ad hunc versum,

Non tu hunc habeas planè præsentem Deum, sic
annotat: præsentem Dii sunt, vel qui statim præstāt vel qui
coluntur & videntur, ut Sol & Luna: alii tamen interpre-
tantur potentissimos, quos puto eò adductos, quòd lege-
rint utrumq; l. 2. de nat. Deo. Præfens ac præpotens Deus.

Impetrat, &c.] Hoc verbum fit à patrare, quod propriè
est liberis operam dare, sed inde ad quidvis arduum perfici-
endum transfertur, ut ex hoc Sallust. loco in conjuratio-
ne cognoscitur, Si Romæ socii incepte patravissent. Impe-
tare aut conjunctū notionē non longè recedit à simplici,
sicut Donatus in Hecy. Act. 5. Sc. 1. annotavit, videndū est
ne minùs propter irā hanc impetrè, quàm possis, ad cujusvis
rei difficultatem, ad alia negotia, quæ sunt ardua, verbum
hoc commodavit ac dedit, ut inde appareat actior cona-
tus in aliquid impetrando, quàm in exorando & obtinen-
do: sic verbum διαπέττειν usurpatur, patrare, & aliquid
contendendo effectum reddere & obtinere. Isoc. Epist. 2. 65
ad Phil. διαπέττειν τοῖς λόγοις, ἢ αὐτὸν ἐκλήθωσαν, impetrant
verbis que voluerint.

Locu plstem annum.] Quod Sophocles dicit διασπον-
θῆν καὶ ἔσθ, estatem & annum ubertate fructuum sæcun-
dum, vel διασπῶν καὶ δετνεῖαν, uberrimū eorundē proveniū.

Agricola præsci.] Virg. l. 1. Georg. inter otia hyemis me-
morat hujusmodi convivia celebrari solita, quia inquit,
quum hyemans ignava colonia.

Frigoribus, parto agricole plerumque fruuntur.
Mutuæque inter se leti convivia curant.

Invitat genialis hyems curaque resolvit.

Sed Scholiastes Theocriti Idyl. 7. scribit hæc convivia &
5 festa consueffe agitari post conditas fruges in honorem
Ceretis, & τὴν θαλυσιὰν vocari παρὰ τῶν ἑλλήνων, καὶ δεοεῖαν τῶν
καρπῶν, a fecunda viridate & fertilitate fructuum vel ἀπο-
θαλλῶν, ἀραμῖς viventibus, quibus agitantē Cerealia ute-
bantur. Locus autem Idyl. est:

Ἄδ' ὀδὸς ἀδὲ θαλυσιὰς, ἢ γὰρ ἔταυροι
Ἄνερες ἀπέπληθον δαμάττει δαῖτα τελευτῆ
Ὀλβράπαρχομένοι μάλα γὰρ σφὶν σίονι μέτρη
Ἀδαμῶν Εὐκείθων ἀετλήρωσεν ἀλώων

Hic Theocritus colloquitur cum Lycida Cretensi de lo-
co quem tum adibat cum Eucrito & Amynta:

Hæc via ducit nos ad festa Thalyssia: nam socii
Cereri bene ornata convivium instruunt

De suis opibus fructuum primitias offerentes: quia
Dea uberrimā

Mensurā aream ipsorum frumentis replevit

de hujusmodi sacrificiis & cōviviis Arist. l. 8. τῶν ἐθελῶν etiā
memnit: ubi cum Virg. consentit de tempore celebratio-
nis, quā ab reliquo negotio & opere agricolis esset otium

Fortè.] Puto hoc epithetum valere idem, quod Virg. di-
cit sub fin. Georg. 4. diurni arator, patiens laboris & frigo-
ris, quod etymo vocis Græcæ χέριθ, continetur, ὃ ἐχέθ
ἢ τῆς ἐχέθης, τὸ ἐστὶ τῆς τῆς ἀράτης λαβῆς τῆς ἡμέρας, καὶ ἐλεεινῶς,
qui miserè si vis adheret sive aratri, ut Epist. 2. l. 3. anno-
tatum fuit ad vers. Seditio, dolis, scelere, &c.

Parvo beati.] I. existimantes se beatè parvis rebus pos-
se vivere.

Tollurem.] Cic. 2. de Leg. hanc etiam sanxit de victima-
rum delectu, quæq; quoique Divo decora, gratæq; sint ho-
stia, providendo, paulò post subjicit: jam illud ex institutis
Pontificum et haruspicum non mutandum est, quibus
hostiis immolandum cuique Deo, cui majoribus, cui scæ-
minis: majoribus, ut Neptuno immolatur taurus major ho-
40 stia. Robigo lactans catellus? Matrī Deim femina porca,
Liberō patri, mas, ut hircus. Quærit autem Arnobius, quæ
sit causa, cur ille tauris Deus, hædis alius honoretur aut
ovibus: hic lactantibus porcellis: alter intonsis agnis: hic
virginibus buculis: capis ille cornutis: hic sterilibus vac-
45 culis: at ille ingentibus scrophis: hic albentibus, ille atris:
alter scæmini generis: alter verò animantib. masculinis:
plura lege l. ejusdem 7. Sed de Sylvano Ode 29. l. 3. Epod
2. ut de Genio Ode 17. l. 3. dictum fuit.

Genium.] Sic Suet. in Oct. c. 31. scribit, Augustum in-
stituisse compitales Lares ornari bis anno vernis floribus
astivis.

Ævi brevis.] Id est, quàm sis brevis, καὶ βραχυχρόνιος.
sic Sat. 6. l. 2. est loquutus, vive memor, quā sis ævi brevis,
de cujus etymo rev. sæ notas Græ. ad verba, serviet æternū.

Fescennina.] Carmina Fescennina, teste Porphyriōne di-
cta sunt ab oppido Ethruriæ Fescennino, undè prodierūt.
Serv. tamen in hunc versum 7. Aen.

Hi Fescenninas acies equosq; Faliscos.

Fescenninum vel Fescennina oppidum est in Campania:
ubi nuptialia inventa sunt carmina: quæ vidi. Hæc certè
vi dentur sumta è Sexto Pomp. qui scribit, Fescennini ver-
sus, qui canebantur alternis in nuptiis, ex urbe Fescennia
dicuntur allati, sive ideo dicti, quia Fascinum putabantur
arcere: & Atellanica etiam carmina nominata sunt, qui-
bus summa erat licentia nominatim quoslibet notadi. Idē
interpres in versu:

Nec non Ausonii Trojā gens missa coloni
Versibus incomitis Indune risuque soluto.

Oraque corticibus sumunt horrenda cavatis, &c.

2. Georg. citat hunc Horatii locum & interpretatur ver-
sibus

sibus in comitis, carminibus Saturnio metro compositis, quae ad Rhythrum solum vulgares componere consueverunt: quia necesse erat pro ratione sacrorum aliqua ludicra & turpia fieri, quibus posset populo risus moveri: qui ea exercebant, propter verecundiae remedium adhibebant hoc, ut personas factas de arborum corticibus, Gall. *faux vi-*
sages lumeret, ne agnoscerentur Tales ludi celebrabantur Romae feris sementinis in honorem Erigones & cari: de quibus lege ibidem interpretes. Itaque lege duodecim tabularum de scenis depulsa sunt, & solis nuptiis actiumpis relicta, ut meminit Catullus in nuptiis Juliae.

Non diu taceat procax

Fescennina loquutio.

& Liv. l. 7. Ann. *Hac conviciosi carminis origo fuit à rusticis & villicis in Italia, qui vetusto Graecia more peractis sacris post messem sibi gratulabatur in vicem de ubertate anni, non abstinens a mutuis quibusdam facetis dictis sed postea, ut res decentius ageretur & major risus concitaretur, magisque imitatio probaretur, persona Satyrorum indulta sunt.*

Revertente. Pro hoc dixit *enikos* ode 8. lib. 3. *Hic dies anno redeunte factus quasi anniversarius, in quem versum nota indicabunt, quomodo talis, annus Graeci nominetur epist. 10.*

Ire impunè, &c. Pro hoc Terent. dicit. *impunè arbire*, id est, licenter impunè fundendi opprobria coepit singulas familias laedere quasi sine metu poenae.

Quin etiam lex. Hac lex exstat citata lib. 2. cap. 9. de civitate Dei, cujus sunt verba, *si quis occentassit, quod alteri flagitium faxit, capital esto.* flagitium autem apud veteres fuit Infamia, ut apparet ex his Plauti verbis, *maior sum flagitio reddi postea*, id est, cum Infamia, est apud Plinium altera lex ex 12 tabulis contra Incantatores lata, his verbis, *si quis malum carmen incantassit, quod prior lex statuit, capital esto*, videtur pugnare cum nostra Interpretatione in Rhetoricis, ubi diximus supplicium fustuarii intelligendum per synecdochen, propterea quia facinus capitale Festo dicitur, quod capitis poena luitur. verba tamen poetae, *formidine festis* videntur nostrum confirmare tropum, ut contundere aliquem fuste quis Interpretari velit, è medio tollere: non equidem dubito, quin hoc supplicium sit temperatum pro conditione & ordine personae sic Infamatae, ex his perspicuum *reddi occentare* Festo & ipso vetustioribus sumi pro convitium facere cum canore quodam.

Fuit intactis. I. Qui non fuerant tali carmine laesiti, curarunt etiam, ne haec tanta maledicendi licentia serperet longius. Itaque mutata est ratio scribendi metu poenae, de qua fuit Sar. l. 1. 2. sub fin.

Graecia. I. Romani captorum Graecorum artibus oblectati & capti sunt. Hoc tam de malo, quam de bono rerum successu dici potest: hic quidem de bono manifestum est: quum Romani è captis Graecis triplex acceperint bonum, animi, corporis ac fortunae: de malo autem sunt illa Epigr. Graec. lib. 1. *Κερετ. κβ. εις Διχλου* de aquila in sagittarium Cretensem, item de Scorpio in corvum. Item haec proverbialia, *incidit in foveam, quam fecit: suo ipsius laqueo captus est: capra gladium, &c.*

Intulit Latio. Simili syntaxi utitur Virg. sub initium Aen. 1. *inferretq; Deos Latio, &c.* ubi Servius annotavit, *Latum duplex est, unum à Tyberi usque ad Fundos: aliud, pro, alterum, inde usque ad Vulturum. Latium autem dictum est, quod illic Saturnus latuerit.* Addit hoc dictum figuratè, ut illud, *it clamor celo pro, in Latium & in caelum per antiptasin Grammaticam Poetis usitatam.*

Numerus. Intelligendus est ille, cujus Festus meminit in voce Saturni explicanda: *versus quoque, ait, antiquissimi, quibus Faunus fata cecinisse hominibus crede-*

retur, Saturnini appellantur: quibus & à Nevio bellissimum Punicum scriptum est & à multis aliis plura composita: qui Deus in Saliaribus Saturnus vel Satorius nominatur à sationibus. Tales autem versus existimantur omnes ferè iam bicipi hypercatalecti fuisse regnante Saturno & diu etiam post eum.

Munditia. Nitidus & elegans Graecorum stylus expolivit & limavit illum inelegantem, horridum, incultum & asperum Latinorum.

Acumina. I. per Antimeriam, Serò Romani vim ingenii sui appulerunt ad libros Graecorum, quod factum est tantum post devictos Carthaginienses & Pœnos: quod quidem bello confecto contulerunt se ad lectionem & translationem Tragicorum, Sophoclis, Aeschylis, Theopidis. Miror equidem, qui hic postremus perierit, praesertim in manus Romanorum delatus & diu ab illis possessus.

Et placuit. Cum his verbis, *admovit, coepit, tentavit, posset & placuit*, nihil potest, quod antecesserit, convenire praeter, *τὸ numerus Saturnius*, ex quo intelligendus est scriptor quivis Romanus. Hic igitur conversa è Tragico Graeco à se in Latinum valde probavit, & in eo mirum in modum sibi placuit quum se agnosceret sublimi & acri ingenio natum ad opus Tragicum & reverè spiritus tragicos haberet.

Creditur. Idem sic ad Pisones de materia Satyræ loquitur, *ex noto & rebus de medio sumtis fictum carmen sequar*, id est: *Quia Comœdia sumit argumentum & materiam scribendi è communi & plebeja hominum vita non ex aliquo genere heroum & principum longè petito, Scriptor Romanus ab illius meditatione se removit, grandia, magnifica & heroica tantum affectans.*

Plautus. Etsi in Dialecticis asserui Plautum de servato personarum decoro, & Dorsennum (quem alii Dorsennum dicunt) Poetam Comicum vituperari de eodem neglecto in aliis personis, praeterquam in parasito: interpretes tamen alii putant negligentiam Plauti solam reprehendi in praetermittendo cuiusque personae decoro, praeterquam in uno Dorsenno parasito, cui in quadam Comœdia, quae non exstat, accuratè partes parasiti assignavit: de quo ut ita sentirent, videntur adducti his verbis in epist. ad Pisones.

At vestri proavi Plautinos & numeros & Laudavere sales, nimium patienter utrumque. Ne dicam stultè, mirari.

ubi multum derogatur Plauto de nomine boni Poetae comici Quicquid autem sit, ego malo insententia, quae in Dialecticis dixi, permanere.

Partes ephebi. Hac vox è Graeco manavit conflato *ἐπι κείθεν*, quasi *τὴν ἰσὴν ἀπὸ κείθεν*, qui è pueritia egressus attingit pubertatem: quod usque progressum Graeci vocant è Cenforino *παιδεία*, ad quindecim *μελλέωντων*, proximam pubertati ad sexdecim *ἐφῆβων* ad septendecim *ἐξέφῆβων*: ab alijs tamen definitur Ephebus, qui annum 14. vel quae 12. ætatis annum attingit, quum jam pili videntur succrescere pudendis, ac facies incidit lanugine obduci: unde Terent. Andr. Act. 1. Sc. 1. *is postquam excessit ex ephebis*: quod prius usurparat Plautus in prologo Mercatoris, *extemplo ex ephebis postquam excessit*: pro quo Cic. dicit in orat. pro Archia *ut primum ex pueris excessit Archia*: Gall. *aussi tost qu'il en passe l'age de quinze ans*: quo tempore incipit pubertas, quod Graecè interpretaris, *ἐπειδὴν τὰ χίσα ἐξέφῆβων γέννται, ἢ ἐκ παιδῶν ἐξέβη.* Quidam tamen putant Ephebos vocari, quorum facies lucida pubescit: quod Phœbi dicantur lucidi, & Ephœbi, qui sint extra illum pueritiae splendorem: sed hoc verbum non mihi probatur: *φοῖβος* quidem Graecè sonat Hesychio *καθαρός καὶ ὄζυος, potus, castus*, lucidus &

est Epi-

est Epithetum Appollinis : undè sumitur ἀπὸ μωντηῆς : quam vocem Eustathius scribit à nonnullis deflecti ἀπὸ τῆς φέβης, à juba et coma : quia fingitur Apollo ἀκροκόμης, intonsus : undè cognoscimus talem etymologiam esse potius μεταβολῶν. Itaque prior vera & retinenda. Præterea Ephebus à Lucillio et Varrone in prisca Satyris & iambicis dicebatur παρὰ τὴν ἄετα, quod aetate progressus esset ultra pueritiam, & quasi ultra extensus, quæ vocis ratio non videtur abluere ab opinione Donat., qui Ephebiam definit primam adolescentiæ partem & pueritiæ extremam in loco Terentii supra citato. ratio autem ἡ ἴση Etymologicis est κατὰ τὴν μεταβολῶν ἡ β' εἰς δ' quasi ἴδω & hoc πρὸς τὸ ἴδω, τὸ εὐφραίνειν. i. delectare & immunditati se dare, aliosque sic afficere quod φυσικῶς præstant, quicunque hujus ætatis sunt modò circumscriptæ.

Lenonis.] Leno, sicut Lena. dicitur ab alliciendis ac deliniendis adolescentibus, qualem se describit Sannio Adelph. Act. 2. Sc. 1. *Leno sum, fatior, communis adolescentum pernicis.* Græcè dicitur, ὁ δὲ ἢ μαρποδὲς, ὁρπερ σοφίεσται τὴν ματὲρ ὅπα ἐν τῷ ἀμύλλῳ κ' ὠτύλλῳ id est, qui vel qua ementitur faciem matris blandè loquendo, ait Eustathius, etimo certè non multum recedente à Latino

In parasitiis.] Videtur poeta respicere ad primam scenam Comoediæ Plauti in capt.

*Verum Herce, verum nos parasiti planius,
Quos nunquam quisquã neg, vocat, neq, Invocat,
Quas murea, semper edimus alienum cibum etc*
ubi parati graphice describuntur : unde, siquid desideres amplius his, id facile repetere possis. ratio vocis reddita est initio dialectic. epist. 18 & Saty. 2. l. 1. in Græ. ad vers. *Custodes.*

Socco.] Actores Comædiarum socco utebantur, ut Tragediarum cothurno. Cothurnus sic à Critia scribitur apud Xenophontem Ἑλληνικὸν β. ὁ κῶθρον ὁ ἀρμωπτερον μετ' τοῖς ποσὶν ἀμορτίεσι δοκεῖ, Cothurnus videtur utriusque pedis convenire : cui similis est Theramenes, dum modò populi, modò paucorum partes sequitur, ut Od. 1. l. 2. annotatum est. Notat igitur Dorsennum, qui ab aliis Dossennus etiam nominatur, negligentem in scribenda Comædia fuisse.

Gestit.] Gal. Il ne demande que mettre argent en sa bourse, ne se soucient pas que comædie soit trouvee bonne ou mauvaise.

Spectator.] Quamvis mentio hic fiat gemini spectatoris è genere adversorum, lentitudinis, & sedulitatis, sedulus tamen videtur definiendus ex hoc versu Terentii in Eun. Act. 3. Sc. 5. *Quam elegans formarum spectator sem,* & notis Donati interpretis, elegans spectator est probator cunctantis & fastidiosi judicii, cui non quid placet facile, & propriè locum habet in probatione pecuniæ, cuius probatores dicuntur spectatores, ut constat è quinta in Verrem de spectatione & collobo pecuniæ, quæ à nummulariis fiebat.

Valeat.] Discedat à me fabula Comica & Tragica, nihilque mecum habeat commune : quod etiam Græcè dicitur, χαίρειτω vel ἔρρετω τὸ δράμα γέλοιο.

Fugat hoc.] Pronomen demonstrat, quod sequitur, populum libentius spectare certamina, & rerum in bello captarum simulacra, quam poemata audire & eorum actores spectare : ad quam popularium oculorum voluptatem coguntur etiam equites se ab auditione traducere, alioqui vulgus imperitum se ad arma continuo pararet, nisi cum ipso iudem sentirent & approbarent : qualis seditio memoratur orta inter actionē Hecyræ Terentianæ, ut est in ipsius prologo.

Stolidique.] Dicitur propriè hoc epithetum de eo, qui proximè accedit ad naturam, sensumque pecudum, ait

Donatus in Heaut. Act. 3. Sc. 2. Itaq; illud Eunius ex Festo tribuit suis :

Namque avidè pugnare suos stolidi soliti sunt.

Indè transfertur ad hominem, ut ibidem ad Chremere, ut in And ad Simonem. Act. 3. Sc. 1. *vix tandem sensi stolidus* : ubi senex fatetur se carere solertiâ, & ingenii acumine, id est, ratiocinatione & sensu ad aliquid percipiendum, & judicandum : & certè stolidus à stultus deflectitur, alterum ab altero paululum, & scripturâ, & significatu discrepans. Ad hanc autem significandi rationem accedit aliquid ex eo, quod scribit Agell. l. 18. c. 4. Stolidos, ait, vocari non tam stultos & excordes, quâ tatos, molestos, & illepidos, quos Græci μοχθηροὶ καὶ φασγαννοὶ dicerent, pravos & odiosos.

Ad incertos.] Non puto illos præstigiis fascinosos : sed tantâ voluptate perfusos, ut affectu eorum iudicium sit perversum : non equidem tamen ignoro, multas in oculos intendi posse fallacias è rebus objectis, quales discere licet ex optica & catoptrica.

Vana gaudia.] Inconstantia, falsa, levia, & inania, qualia qui dant aliis, dicuntur infidi & mendaces. Id enim, τὸ vanum non d' esipientiam, nec hebes ingenium, ut facile cognoscas ex opposito ipsi *constans* li. 2. de Divinat. *nulla in calo nec fortuna, nec temeritas, nec erratio, nec vanitas, contraque omnis ordo, veritas, ratio, constantia.* Vana igitur gaudia sonant voluptates, nec proprias, nec perpetuas, ut docuimus Satyr. 6. lib. 2. ad versum *Maja nate, etc.*

Aulea.] Tapetes complicantur & contrahuntur, quæ dum agitur fabula, explicantur ad contegendam actorum commutationem : sed succinguntur & retrahuntur spectandi causâ simulacra pugnantium & fugientium equitum ac peditum & representandi reges & captivos in triumphum ductos quod Plutarchus interpretatur in Themistocle ἀνὰ τὰ ἀναστρέφοντες, περιαιρεῖσθαι. Gal. *on retire les tapis & retourne pour veoir les figures des finars de la bataille et les captifs.* sic quatuor aut plures horas actio fabulæ interruptur. Forma quædam Theatrorum describitur à Servio 3. Georg.

Vel scena, ut versis discedat frontibus : ut que Purpurea intexti tollant aulea Britanni.

apud majores. inquit, *Theatri gradus tãtum fuerunt. Nam scena de lignis ad tempus fiebat : undè hodie consuetudo permansit, ut componantur pegmata à ludorum theatralium editoribus.* De his pegmatis vide Senecam ad Lucillum & Joseph. l. 7. de bell. Jud. Scena autem, quæ fiebat, aut versatilis erat, aut ductilis : versatilis tunc erat, quum subito tota machinis quibusdam vertebatur, & aliam picturæ faciem ostendebat. ductilis tunc quum tractis tabulis hac atque illac species picturæ nudabatur interior, undè peritè utrumque tetigit dicens, *versis discedat frontibus.* singula singulis complectens sermonibus, quod Varro & Suetonius commemorant. Huc pertinent versus Ovidii lib. 2. *Metam.*

— Crescit que seges clypeata virorum.

Sic ubi tolluntur festis aulea theatris,

Surgere signa solent primumque ostendere vultus :

Cetera paullatim, placidè que educta tenore

Tota parent, imò que pedes in margine ponunt.

Hoc de scena definitum est ac notatum Epist. 6 l. 1.

Equitum turma.] Ex hoc versu distinctio turmæ & catervæ cognoscitur, ut alibi annotatum est.

Manibus] I. post terga reflexis & vincis.

Esseda.] Essedum & petorritum & theda sunt vehicula veterum Gallorum, ut perspicitur è Comm. Cæs. & Quintiliano. Pilentum verò ex Festo est etiam vehiculi genus, quo matronæ ferebantur.

Democritus.] De hoc Philosopho vide Diog. Laertium & Plin. l. 18. c. 28. & 2. de Orat. ubi Cicer. loquitur de risu.

Panthera.] De hac fera sic Plin. lib. 8. cap. 18. Panthera & tigris macularum. varietate propè sola bestiarum spectantur. Cateris unus ac suus cuiusq; generis color est: unde nomen invenit, quod ceterarum omnium colores imitetur, quasi sit πᾶσι θῆρσιν. Hoc verò τὸ θείν παῶν, ab expedito cursu, vel ἀπο τῆς θόως ἀρέσειν, ab impetu rapido, quanquam ferunt tigrin Armeniorum linguâ sagittam significare & magnitudine equi esse, & nullum animal viribus ac celeritate posse cum ea comparari. Verum Panthera fœm. nominativi casus videtur deflexum à quarto casu Græco πᾶνθηρ, πάνθηρ, πάνθηρι πάνθηρα. M. Cœlius Ciceroni Epist. 8. lib. 9. ad Famil. scribit plures capi Pantheras solitas in Pamphilia, quàm in Africa. Hæc fera dicitur aliter Græcè πᾶρθηρ, & fœminina πᾶρθηρίς. de quo utroque idem Plinius & ibidem ac præterea Aristot. lib. 9. cap. 6. hist. ani. Appian. lib. 4. Camelus autem è Suida, ἐστὶ τὸ ζῷον ἀχθράβρον, est animal vectarium & sarcinas ac ponderibus ferendis natum, & tunc Græcè scribitur διὰ τῆς u. Hujus quadrupedis duo facit Aristot. genera li. 2. hist. Animal. Arabicum, & Bractianum: cui quidem partitioni Diodorus congruenter scribit, Bracti Camelos mirtunt, & Arabes, qui vulgò dicuntur Dromedarii, illa autem sic distinguuntur, ut Arabicus Camelus bina gestet in dorso tubera, Bractianus unicum: videtur præterea vox Camelus ἢ κάμηλος fluxisse ab Hebraico Gamal, cujus plurali Gamalim, Camelus, Cameli, unde tertia Hebræorum littera vocatur Gimel, propter similitudinem gibbi in dorso Cameli. Ex hac autem fera & propriori conflatur κάμηλοπάρθηλις quæ à Poeta dicitur panthera confusa, id est commista camelo & per appositionem genus diversum: quam commistam ut Plin. scribit lib. 18. c. 18. Aethiopes Nabin vocant, collo similem equi: pedibus & cruribus bovis, capite cameli, albis maculis rutilum colorem distinguentibus, unde appellatur κάμηλοπάρθηλις, aspectu magis, quam feritate conspicua: quare etiam ovis fera nomen invenit.

Elephas.] Plin. scribit esse animal maximum terrestrium lib. 8. cap. 1. & decem continuis capitibus. Facetum autem est, quod parasitus Gelasimus de partu elephantorum, quem comparat cum fame sua matre in Stichio, dicit, audivi sæpè hoc vulgò diceri, solere elephantum gravidam perpetuos decem esse annos, ejus ex semine hæc certò est fama. Plinius assentitur Plauto, quanquam Aristoteles putat biennio parere: vide proverbium, celerius elephanti pariant.

Fabulam surdo.] Sic loquitur Terent. in Heaut. Act. 2. Sc. 1.

— Na ille haud scit, quàm mihi nunc surdo narret fabulam, pro quo Virg. in 10. Eclog. non canimus surdo & Græci proutroque, λέγειν καὶ ἀδύειν κορφῶ.

Mimo.] De hac voce vide Satyr. 2. l. 1. & decimam ejusdem de poemate ejusdem nominis.

Nam quæ.] Syntaxis verborum est: quæ voces histronum potuerunt luperate strepitum Theatrorum? quod Græcè dicitur θορύβου κερταίν, quem nostra theatra reddunt.

Evalescere.] Potest esse vel ab evaleo vel evalesco, quod est verbum potentia. De monte Gargano in Apulia dictum est Od. 9. l. 2.

Mare Tuscanum.] I. Tyrrenum.

Quibus oblitus.] I. Actor fabulæ fœdatur artificio ac divitiis peregrinis, & tam splendido apparatu scenæ & ludorum: tantum abest, ut ornetur. Oblitus autem deflectitur ab obliuo, κατὰ χέλιον, inungo, item polluo & maculo: quidam tamen putant hoc dici per contemtionem, pro exornatus & suis coloribus distinctus.

Concurrit.] I. Plausus datur manuum conflictu, In quid placet, supple populo, ut in re ficta sic complodati subijciatur, vestitus & ornatus violaceus. Hic autem concursus dexteræ cum læva indicat aliud quiddam, ut nostra præ se tulit jam interpretatio, atque conjunctio dextræ cum dextra lib. 2. Aeneid. Cur dextræ jungere dextram non datur?

Hujusmodi enim conjunctione fumantur amicitia, & ut Varro ex Callimacho scribit, honor veterum constitit virtute dexterarum, idèoque hac se venerabantur parte corporis, ut sacro symbolo fidei, consensionis, gratia, fœderis, conjugii, pactionis, societatis, omnisque contractus: unde Cic. in Philipp 6. conquerebatur, dextræ quæ fidei testes esse solebant, perfidia sunt scelere violata.

Laudare mal gre.] Derogare alicujus laudem, aut certè parcè ac illiberaliter, obicure & angustè illum laudare, sicut vis epitheti fuit explicata Ode 28 l. 1.

Per extentum.] Fuit olim miraculi loco incedere per extentum funem & illic saltare, Gall. danser sic la chorde: sed multis ab hinc annis reperti sunt, qui illud audacter præstare potuerint, vel loco admodum sublimi. Testimonio est prologus Hecyræ: Ita populus stulto stupidus in funambulo animû occuparat. Gall. le peuple ravi sur affiction se soit telement amuse à regarder le danseur sur chorde hoc autem Græci unico reddunt verbo, χοροβατέω, vel gemino χοροβατέω εἶναι, quod Juvenalis posteriori Latini fecit Satyr 3.

Grammaticus, Rhetor, Geometres, Pictor Aliptes, Augur, Schœnobates, Medicus, Magus, omniano vit.

Hæ autem vox Græca est conjuncta primum ex χόρος id est luncus ἵτο δὲ ἐν τῷ χῶρῳ τὸ κελῖον firmiter teneo proprie funem junceum significat, Interdum sumitur pro genere, mensura, deinde ex βαίνειν. i. incedere ac ire inde ἐχοροβατέω. i. inambulare super funem junceum & extentum.

Sed de Mago, vide Odis 11 & 27. l. 1.

Angit.] Hoc verbum est factum è Græco ἀγγειν, quod est stringo, strangulo præfoco. cujus verbi Latini facultas interdum exprimitur verbo ut πορεύω, ut videtur exponendum Πυθ. εἰδ. δ. ἀντις.

ὃ σὺ με πορεύει τὴν οἴκον ταύτην πορεύοντ' ἀγαν.

Non me angunt hæc, valde donum Tuam experientia.

ubi scholastes τὸ πορεύω interpretatur per τὸ ἀγγίω, atque τὸ πορεύοντα per ἀγγίζω: unde sunt hæc, ὁ ἀγγίον, ἡ οὐκ ἀγγίμιος, δημόκιμος, ἀνδ' ἀγγίος ἢ ἀνδ' ἀγγίος, ἡμιότις κοινός. i. Licetor & carnifex, & angina, morbus faucium dicuntur, unde optatio illa apud Plautum, vellem me in anginam verti, ut huic ancilla faucem præoccuparem! sententia igitur est, qui mihi animam & halitum præfocat, metuque examinat me.

Verum age.) Illos, δ Auguste, aliquâ curâ fatiga, qui privatis lectoribus, malunt scribere, quàm scenicis spectatoribus, ut in scribendo sint attentiores ac diligentiores, si vis tuam bibliothecam elegantioribus libris instruatam habere.

Calcar.] Hoc Græcè dixeris, κεντρίξεν τὰς μάντις πρὸς τὸ παρῆεν τὸ ἀσπιδάκιον καὶ ἀεὶ βέβηρον προπομιμένον, i. Poetas exstimulare ad accuratorem scribendi rationem.

Vineta.] I. ut mea primum carmina corrigam & emendem.

Quum ledimur.] I. quum ad nos admonitio amici de vitio vnus versus offendit, agrèque à nobis perfertur: quum intempestivè tibi offerimus inter occupationes, civilisque administrationis defatigationes nostra scripta, quum illa iterum recitamus injussi, quia stultè nobis auctoribus videntur optima, nec expectemus justificationem

tionem auditorum: sed de imprudenter & opportunè scripta offerendi occasione Principi lege nostras in Epi. 13. l. 1. notas. Quum etiam querimus nostra accusare, cogitateque scripta parvi fieri.

Tenuis filo deducta.] De hac phrasi vide notas Sat. 1. l. 2. Refeceris.] Donat. in Hecy. Act. 5. Sc. 4. distinguit scire ac reficere vel resciscere. Illud dicitur communiter omnibus de rebus sive secundis sive adversis, speratisve aut insperatis, quum per nos, opinionemq; nostram illa scimus manifesta: hoc autè, quum per alios recognoscimus, quod erat occultum & insperatum: de quo lege Agell. 2. c. 19.

Commodus uliro.] Gall. estans gratus es courtois tu les fais venir vers toi sans estre requis es de ton propre motif.

Opera pret. &c.] De hac voce dictum est Saty. 2. l. 1. ad vers. audire est opera pret.

Aedibus.] Hæc vox definitur tutor & custos ædis sacra. Vide Festum & Agell. 1. 12. c. 10 Græci videntur hanc vocem exprimere per ἱεροδωλοσ, ac præcipuè ancillæ templi delphici ministræ dicebantur ἱεροδωλοί.

Retulit.] Alterum, τὸ ἐπιτελεῖν est adjectum.

Philippus.] Nummus fuit à Philippi Macedon. rege excussus & de suo nomine notatus: qualia sunt in nostra Gallica & aliis regnis de nominibus regum, ideo dicitur per appositionem regale numisma: quod gloriabatur ineptus ille Poeta Cherilus ab rege Alexandro merito poematis sui inculci accepisse. Non mihi tamen satis constat, è qua fuerit materia, quæ creditur triplex fuisse Rom. pecuniæ muneratæ, ærea, argentea, aurea: sed multis opinio est verisimilior ex præstantissima fuisse. Hic Alexander imprudentia insimulatur. Dicitur autem hic Cherilus vel Chærilus fuisse Samius & imperitus Poeta: vixisse ad olympiaden 113. & annum Urbis conditæ 423. Hujus meminit Aristoteles lib. 8. τῶν τοπικῶν. Citantur quoq; versus quidam hujus ab Euseb. l. 9. præpa. Evang. item proverbium:

Πετρὸν κοιλῶνει βένις ὕδατος ἐντελεχία
Aspidius aquæ casus lapidem cavat.

quem Lucret. fecit l. 1. & 4. ut annotat Lambinus, cui addo Ovid. 4. de Ponto:

Gutta cavat lapidem, consumitur annulus usu
Et teritur pressâ vomer aduncus humo.

Similis est huic phrasi, acceptam tibi refero meam salutem: undè faciliè perspicis versibus esse tertii casus.

Lunum.] L. pollunt.

Præter Appellem.] Qui tam insignis pictor fuit, tam mirus artifex pingendi, ut palma in hoc artificio antiquitus ei delata sit: fuit Alexandro Mag. vnicè carus, qui ab hoc vno pingi voluit, ut à Pyrgotele scalpi, à Lyssippo fingi: quod à cæteris fieri edicto vetuit. Longè fuit alius Agefilao animus & voluntas, ut videre est apud Xenophontem in oratione de virtutibus ipsius sub finem, quod lectorem remitto: cujus loci sententiam in apophtheg. sic Plutar. retulit, ἀποθνήσκων δὲ τὸς φίλους ἐπέλευσε μνημεῖον πλάσας, μὴ δὲ μιλλὰν εἰκόνα ποιεῖσθαι εἰδὲ πὶ κελεύει ἐργασθῆναι, τὸ τοῦ μνημειῶν εἶναι εἰδὲ μὴ δὲ, εἰδὲ οἱ πάντες ἀνδραγαγῆς. i. Moriens autem Agefilao iussit, ne amici curarent ullam ipsius imaginem aut pingendam aut fingendam: si quod enim facinus memorabile feci, id erit mihi instar monumenti si nullum, ne omnes quidem statuæ quicquam profuturæ sunt. rationes autem cur Agefilao nollet corporis sui ullam imaginem statui, in monumentis verò animi relinquendis nunquàm cessaret elaborare, profert Xenophon ibidem, quia existimaret illud statuarii, hoc sui muneris esse, atq; rursus illud opulentorum, hoc Bonorum, de quo vide Plin. l. 7. c. 37. & l. 33. c. 20. & l. 37. c. 1. Fuit etiam Lyssippus eximius statuarius: de quibus lege Cic. l. 5. Epist. fam. epist. ad Q. Luceium, u. Q. filium, item Plutar. tribus locis in Alexandro.

Lyssippo.] Pro quo Cic. diceret alius à Lyssippo, ut Epist. fam. l. 11. aliud à libertate communi. Sed utrumque rarum est: sæpius verò illud, aliud atq; Lyssippus, ut monuimus Od. 5. l. 3. Saty. 6. l. 1. & Sat. 3. l. 2. item Epist. 16. l. 1.

Aera simulantia, &c.] Statuas æreas representantes ac referentes vultum Alexandri. Hic simulare non est falsum pro vero obtrudere, sed quod abest velut ob oculos simul proponere.

Bæotum.] Bæotum dicit mote Græcorum, primigenium pro derivato Bæotium. Bæoti verò quia in cælo crasso & concreto versantur, solent esse ingenio pingui & obtuso, sicut Cic. in libel. de Fato scribit: undè proverbium, sus Bæotia: quod Pindarus quia Thebanus esset, & Thebæ in Bæotia, conatus est Olymp. eidei 5. 5807. e. ut probrosum, delere ex hominū memoria studio iterarum & disciplinarū acerrimo: Quidā putant id convitii natū è vocabulo ὄζυς, i. sues, corrupto pro ὄζυρας, qui Plin. 1. 4. c. 7. Strabon. 1. 7. fuerant Bæotij quidam Barbari & stupidi, ducto nomine à Hyante Rege. Axioma tamen hoc est Physicum ac Medicū, ut ex tenui puroq; cælo acumen ingenii proficiscatur: propterea quod animi mores & affectiones sequantur corporis tēperaturam, quæ maximam partem ex aeris constitutione efficitur, è cuius puritate cæpus e ly sius physicus describitur à Virg. 6. Aen.

Largior hic campos æther & lumine vestit
Purpureo, solemq; suum, sua sidera norant,

quo animi purgati illic naturæ restituuntur integritati, quæ mihi fuit An. 1568. Id. b. Octob. causa comparadi D. D. M. Hospitalio Franc. Cancell. prædiū ipsius Vignæū cū Attico agro, puritate cæli, & illud D. Roberti Huralthi nomine Bellebatum ubi eramus, cū agro Bæotico ratione crassiores cæli. Cic. 1. de divin. Sunt partes agrorum aliæ pestilentes, aliæ salubres, quæ acuta ingenia gignant, aliæ quæ retusa, quæ omnia fiunt ex Cæli varietate, & ex disparili aspiratione terrarū, ut Athenis tenuè cælum, ex quo acutiores etiam putantur Attici, crassū Thebis, itaq; pingues Thebani, valentes ac robusti. Ad hanc tamen dissimilium collationē Cancellarius ille respondit, axioma superius non esse Catholicum, idq; tribus firmavit nobilium ingeniorū exemplis, in Pindaco, Pelopidæ, & Epaminonda: cui ego rationē, cur tales extiterint vicissim subieci, ex aliis exēplis per dissimilitudinē, quod ut Stilpo Mogaræus Philolophus, ut etiā Socrates vitiositate naturæ ex genitali semine, aut solo natali, aut aere impuro contractū, ipsis à Phytognomonib objectam, quidè agnoverunt in se ingeneratā sed abjisdem ita edomitam & compressam doctrinā, ut nemo vnquā in illis vitiosæ naturæ vestigiū postea animadverterit, sic ego existimo tres illos illustres Ihebános à vitii naturæ studio fortassis & disciplina laudabiliq; educatione se vocatos: quo potest Plut. Charonēs. aggregari, qui Bæotus fuit, nihil tamen minus quā ingenio pingui fuit. Hoc autem soli Thebani ingeniū jam inde usq; ab ætate Homeri proverbii genuit, Pinguis gens Bæotia. l. 1. d. e. Ita Julianus Apostata per ludibrium nominabat, Christū Salvatorem nostrum & Christianos Galilæos, quod Galilæi malè audirent, nomine crassi & stupidi ingenii, ut qui ad lacum habitarent, sub cælo crasso, & humido.

Muneris, &c.] Quæ à nonnullis æstimantur decies fertentiū utriq; jam data, i. viginti quinq; millia coronatorū.

Dilecti tibi.] Sæpè monui de hac antiptosi, dilecti tibi, pro à te, ut despectus tibi sum, pro à te, in Alexide Virgilianna. De his Poetis dictum est Od. 6. l. 1. & Saty. 10. l. 1.

Nec magis.] De virtute scriptorū, quib. vita & facta virorū memorabilia ab oblivione vindicantur, dictū est Od. 8. l. 4. Ita contemnebat Agefilao in Xenophonte aenea signa, imagines & picturas: quod Cic. repetit in eadē Epist. ad Lucejum: idem Cato Cenforius faciebat, ut scribit Plutarchus in ipsius vita.

Sermone] Intelligit scripta quorundam auctorū humili & stylo & abjectā materia familiarique argumento: quales sunt Saty. & Epistolæ.

Componere.] I Condere historias bellorum, regionum, ædium, arcium superbarum in montibus, pacis & victoriarum.

Confecta duella.] I. finita & absoluta bella, ut loquitur Cic. lib. 10. ad famil. Plancum Epist. 19. si hoc est expectandum. dissi totum bellum conficiam. Quid autem interfit inter aliquid confectum esse & affectum esse, lege Agel. l. 3. cap. 16.

Janum.] De hoc Deastro dictum est Ode 15. lib. 4. addam tamen de eodem, quod Servius annotat in vers. 12. Aeneid.

Letonaq; genus duplex, Janumq; bifrontem. Janum quoque ritè invocat: quia ipse faciendis præest fœderibus: nam postquam Romulus & Titus Tatius in fœdera convenerunt Janum simulacrum duplicis frontis effectum est, quasi ad imaginem duorum populorum.

Sedulitas.] I. intempestivum Poetæ officium sæpius est molestum & grave ei, cui præstatur, quam gratum; Quod præsertim usu venire solet Poetis præcipitantibus & venditantibus sua poemata & ineptè obtrudentibus. Nil moror.] Videtur hic versus interpretatio illius senarii:

Φίλθ' με λάτριν ἴδεν ἐχθρῶ διαπέσει. vel hujus Ἄκαυθ' ἴδεν ἴδεν ἐχθρῶ διαπέσει.

Par odio est importuna benevolentia:

Quem polteriore Suidas scribit in voce ἀκαυθ', Hippolytum respondisse Phedræ novercæ, quum ipsa se diceret amore captam: de his admonitus sum à patre miographo: qui docet hos senarios proverbii loco posse usurpari in eos, quorum officia alieno tempore collata magis obesse solent, quam prodesse, itaq; officium ejus, qui rectè aliquid perficere studet tribus his continetur virtutibus; prudentiâ in digerendo id est, ordinando & disponendo: perseverantiâ & diligentia in persequendo: constantiâ in conficiendo.

Proponi cœvus.] I. è cera vel ex ære duci publicam mei imaginem, quæ sit turpior naturali facie.

Factis versibus, &c.] Donat in prolog. Andr. ad verba quas fecisset fabulas, benè, inquit fecisset, non scripseret: undè & Poetæ ἀπο τῶ ποιῆν, è faciendo dicti sunt: sic Virg. Pollio & ipse facit nova carmina, dicit tamen orator & scribere & facere poema festivum & concinnum & versus non secus, atque Poetæ ipsi.

Rubeam.] I. erubescam & suffundar pudore.

Pinguis munere.] I. inconditis & ineptè scriptis libris, in quibus, tanquam cadaver, jaceam Projectus & extensus, meo nomine & auctoris expresso.

In vicum.] Ubi venduntur tus & odores, quibus involvendis mercatores utuntur hujusmodi libris. vndè versus Catulli:

Et laxas scombris sæpè dabunt tunicas.

Ideoque Martialis l. 3. epig. 2. librum suum admonet:

Cujus vis fieri libelle minus.

Festina tibi vindicem parare,

Ne nigram cito raptus in culinam

Cordyllas madidâ tegas papyro,

Vel turis piperisque sis cucullus.

Gall. De peur que les Apothicaires ne fâçent de toi des cornets. Eleganter autem scripta erant ab hujusmodi contentione & irrisione libera, ut Persius Sat. 1. canit. an erit, qui vel le recuset

Os populi meruisse & cedro digna loquutus,

Linquere nec scombrō metuetia carmina nec tus

Amicitur, &c.] Tegitur & involuitur chartis vilem scripturam complectentibus.

Explicatio Rhetorica.

Suntumputo à gerulis, vel ab adminiculis rerum caducarum non secus, atq; illud pro Flacco, humeris Remp. sustinere. & Catilin. 1. vix molem invidiæ sustinello. ad magnitudinem numeris Augustani indicandam. b Symploce est, quod aliis Rhetoribus πείριον ἢ ὁμοιοτέ- λειον quia utraq; sententia similiter utriq; sonat in vō-

cum a qualitate: qualis est Agrar. 1. spem improbis ostendit: i. morem bonis iniecit. Hanc autem orationis numerosæ concinnitatem Agel. l. 18. c. 8. refert à Lucillio Satyroglypho, ut puerilem & ineptam, appositione Poetici exempli derisum: sed utriusque oppono Cicer. & Fab. Quintil. à quibus non diceretur Demosthenes tantopere vibrasse fulmina, nisi numeris contorta ferrentur, præsertim quum ad ornamenta troporum & figurarum dictionis in dimensione numeri, & similitudine soni conformatio sententiæ accesserit: sine hac tamen conciones sæpè Cicero scribit exclamasse, quum verba aptè cecidissent.

o Videtur metonymia temporis adjuncti pro rebus subjectis, atque negotiis, quæ in certo tempore administrantur & conficiuntur: quorum confectio & exsequutio retardaretur lectione poematum. Hic etiam τὸ morer est translatum à pisce rembra minutissimo, qui tamen multitudine cursum inhihet navium, sic ab effectu vocatus, ἐχθρῶς ἴδεν τὸ τὰς ναυς ἔχεν. Sic Plancus Ciceroni lib. 10. Epist. 23. in opposito flumine mora transitus erat, id est retardatio & ἀναβολή: ut Donat. observavit in Andr. Act. 4. Sc. 4. nequid vestrum remorer commodum: notatum prætereà est τὸ mora per antisticha flecti à mona & hoc à Græco, μῶν, manio à μένω, maneo, Od. 28. l.

o In Caesar.] est Synecd. generis pro Augusto.

c Si propriè sumis templa hæc, Romulus, Liber, Castor, & Pollux per metonymiam intelligentur pro statu ipsorum, quæ in templis erigi solent: Sed si νεομῶς pro celo erit metaphora, & in illis quatuor vocibus synecdoche singulorum integrorum pro singulis partibus hominum melioribus: quæ relicto in terra corpore ad purum æthera redibunt, è doctrina Pythagoræ in aureis carminibus ad finem.

o Hæc tamen etiam alteram symplocen. Utrobique prætereà est ἀσυνέτων, quod Donat. in Eun. Act. 4. Sc. 1. ad verba it. lavit, redit, vocat συντολίαν, id est, conciliam brevitatatem, quæ solent uti Poetæ.

g Synecdochica est periphrasis Herculis, qui suâ clavâ multa confecit monstra.

h Synecd. est generis pro morte. In rebus enim humanis varrii sunt fines supremi.

i Nota est alleg. è metaphoris, pro lædit & offendit suâ virtute, malè habet & dolere cogit alios artifices, homines cujusque ordinis, ut nimius solis æstus subjecta corpora.

k Meton. esse potest efficientis pro aliquo memorabili facinore, quod aliis sit inimitabile: sed præstat de minusperitis eo & excellentibus intelligi, è metonymiis adjunctorum pro hominibus sic instructis.

l Metaph. est pro mortuus ut in maturo: à fructibus, qui tempestivè, & opportunè percipiuntur & conduntur: nec eorum captura differtur dum flaccescant.

m Anaph. est. qualis in, te nostris, & Grajis.

n Meton. est subjecti pro legibus inscriptis in 12. tabulis.

o Modus ejusdem tropi diversus est pro, iura Pontificia.

p Periphrasis est synecdochica Annalium.

q Sumtum est à rebus, quæ ponderantur, ad earum valorem pernoscendum.

r Ἀναλοιωσις est & communicatio deliberantis de tempore necessario ad vetustatem poematis assignandam.

f Hæc metaph. à deciduis plantarum floribus ac foliis notata est Od. 7. lib. 4. ad hunc versiculum, nos ubi docedimus.

r Brevis profopopœia alterius respondentis.

u Alleg. est è perpetuis metaphoris satis nota ex Dialecticis & Grammaticis.

x Meton. est efficientis Deæ pro effecta morte.

y Similis metonymiæ modus pro poemate Nevii, vel potius

potius Nontii, ut modò dictum est in Gram.
 z In *uter utro* Polyptoton est.
 aa Alius metonymiæ modus: ex adjuncta toga significatur Comœdia togata.
 bb Metaph. est à viatoribus ad significandam Plauti poesin leviter, nec satis-accuratè scriptam vel ad naturam carminis, quod dicitur sæpè currere.
 cc Synecd. est generis prologica facultate & iudicii subtilitatem in dubiis.
 dd Est meton. efficientium, id est, auctorum pro comœdiis & libris illorum.
 ee Alter est metonymiæ modus, ubi è subjecto loco civis Romani & incolæ alii significantur.
 ff Anaphora est, sicut in *si quedam, si plerâque*.
 gg Translatum est asperitate corporum & horrido, lædentèque illorum contactu, ad aures offensas asperitate compositionis.
 hh Hæc incisa brevem habent *συμπλοκήν*.
 ii Sumendum est *σωκεδοχικῶς*, ut excellentia unius intelligatur de quovis integro & incorrupto iudice, aut *μετωνυμικῶς* a quo de Jove dirigente iudicium ad æquitatem, sicut *iniquo* de Jove mentem pervertente.
 kk Procatalepsis obijciendæ invidiæ, quâ commotus credebatur, insectari veteres Poetas.
 ll Ductum est ab astris: stellæ enim propriè dicuntur micare, & per intervalla resplendere, è Græco *νεφελικῶς* & *ἀστρῶν*, v. *brave* & *crispare*.
 mm Allegoria est à mercatoribus, qui suis mercibus statuunt pretium easque dólôsè vendunt, asserentes esse probas, quàm non sint tales & integræ.
 nn Sumtum est à purgatoribus arborum ad iudicii puritatem, è Donato in Adelp. Act. 5. Sc. 3.
 oo Metonymia subjecti ad significandos ipsius fabulæ actores & histriones, qui in ea agenda occupantur, & in scena floribus strata inambulant.
 pp Clamores stultorum iudicum de generibus poematum repræsentatur brevi & obliquâ profopopœia.
 qq Hoc verbum diximus Epist. 18. lib. 1. translatum à fugitivis servis, qui apprehensi reducuntur ad suos heros, ut castigentur. Ita Græci τὸ ἀναλαβεῖν usurpant, Sophoc. in Philoct. τὴν ἀμαρτίαν ἀγορεύειν ἀμαρτῶν ἀναλαβεῖν περιέσομαι, id est, ubi cognovero me facinus admisisse turpe, conabor reprehendere. Ita Terent. in prol. Adelp. locum reprehensum dicit, quod Donatus interpretatur tefuntum & retentum.
 rr Anaphora est.
 ff Meton. est subjecti, pro, Græci cœperunt. Deinde in *ingari* est translatio à loquentibus vana, & ut verbum præ se fert, nihil agentibus, pro, occupari in artibus nihili, ac brevibus illarum generibus.
 tt Meton. est causæ (sicut Echnici putârunt) pro homines fortunati abutuntur suâ felicitate ad vitium.
 uu Epanaph. est in quadruplici repetitione ejusdem vocis in iis sententiarum.
 xx Metonymica est alleg. ex adjunctis pro Comœdiis & Tragœdiis, ubi, illi tibicines occupantur.
 yy Metaph. à prosperè-navigantibus.
 zz Sumtum est à cellariis ac promis, qui è celsis & arcis esculenta & poculenta proferunt in usum domesticum, ad thesaurum animi eruditi, qui semper aliquid promit, id est, profert, quod alios juvet.
 * Similis est translatio illi, *fruct avaritiæ pedis*.
 *a *Tæ cœnant & dictant* habent epistrophe.
 *b Ex hoc genere intelligenda est *σωκεδοχικῶς* edera.
 *c Meton. subjecti, pro, adjunctæ navigationis ignarus, vel si mavis, ignarus navis agendæ, *διὰ πολυπλοκῆς* intelligere.
 *d Synecd. est speciei pro quavis medicina ex herbis confecta.

*e In *timet & audet* est quædam epistrophe, ut *Medicæ & fabri*, efficiunt similem in clausulis sonum per epistrophe.
 *f *Indolli doctiq.* Paronomasia est & in *hic & hæc* polyptoton.
 5 *g Notatus est hic tropus Satyræ 1. l. 2. ut jam dictum est in Gram.
 *h Procatalepsis est.
 *i Epiphonema est, acclamatio post commentationem poeticæ virtutis unâ cum anaphora.
 10 *k Meton. est jam effecti, pro efficiente alios memores vitæ brevis.
 *l Synecd. est generis pro cecinit, & versus amabiles fecit, neminem dicitur offendentem.
 15 *m Metaph. est pro maledico & famoso carmine.
 *n Sumtum à canibus, qui metu baculi arcentur à morfu.
 *o Meton. subjecti pro Græci capti Romanos cœperunt, ac præterea Polyptoton.
 20 *p Meton. altera ejusdem modi, pro Græci docuerunt agrestes Latinos artes.
 *q Metaph. est à liquidis ad defuetudinem numeri Saturnii indicandam, qui jam obsoleverat, interciderat, ab usu denique recesserat.
 25 *r Synecd. speciei pro asperissimo quoque numero maximèque horrido & inculto: quem per metaphoram à serpentibus, vel à tætro odore vocat virus.
 *s Meton. est subjecti pro asperitate inconditi styli.
 30 *t Si in *serus* intelligis, scriptor Latinus, est Synecdochè singularis, tanquam specialis, pro Latini serò dice-runt literas & artes Græcorum.
 *u Metaph. est à figura mathematica, quæ penetrabilior aliis est ad subtilitatem ingenii notandam.
 35 *x Meton. subjecti pro artibus & poematis illic scriptis.
 *y Alleg. est è continuatis metonymiis efficientium ad significanda horum Poetarum scripta, facta que Tragœdias.
 40 *z In *sublimis*,] & acer translatio est à corpore, quod est elimo, undè τὸ *sublimis* fit, ad mentem divinam, ut Græcè τὸ ὑψηλὸς accipi solet, indicandam.
 *a Hoc sumtum est ab aura tenui, vel à plantis odoriferis, quæ fragrantès produnt ferè vim suam: quale fuit Ode 14. li. 4. quæ spirabat amores, pro, Romani præ se ferunt ingenium ad hoc descriptionis genus natum, & valdè accommodatum.
 45 *b Repræsentantur mores & facta Plauti & Dorsenni per obliquam profopopœiam.
 50 *c Alleg. est è metaphoris à viatoribus malè succinctis & ad iter expeditè conficiendum malè etiam comparatis, ut negligentia horum in scribendo notetur.
 *d Sumtum hoc quoque est ab his, qui firmissimis in-nituntur talis, ad designandam hujus incuriam de approbatione vel improbatione sui poematis, modò rem in-dè præclaram faciat.
 55 *e Allusio est metaphorica ad currus triumphan-tium.
 60 *f *Examinat & inflat* efficiunt illam *συμπλοκήν* bis aut ter jam annotatam, cui annectitur anaphora & epiphonema.
 *g Metaph. est à re militari, quum mœnia & propugna-cula cuniculis actis subvertuntur: Ita animus talis Poetæ dejicitur contemto ipsius poemate.
 65 *h Synecd. est generis pro Comœdia & Tragœdia, quæ sic à subjectis ludis definiuntur. Præterea Ironia ac τὸ *valeat* videtur sumtum à discedentibus ac mortuis, qui a nostro commercio alienantur. Varro autem, ut refert Serv. in l. 11. Aeneid. ad verba.
 — *Salve æternum mihi maximè Palla,*
Æternumq.

Aeternumque vale: scribit in lib. Logisthoricis idem mortuis *salve & vale* dici, non quod aut valere aut salvi esse possint: sed quod ab his recedamus, nunquam postea eos visui. Hinc ortum est etiam, ut *vale* interdum vim maledicti obtineat, καὶ ἀντιθέσων, sicut Cic. ait lib. 1. de natura Deorum, *si maxime talis est Deus, ut nullā gratiā, nulla hominum caritate teneatur, valeat.* Sic Terent. in Andr. Act. 4. Sc. 2. *valeant, qui inter nos disidium volunt,* id est, ita discedant illi a nobis, ut nunquam in nostram cogitationem & aspectum redeant.

i* Epistrophe hic videtur.

k* E Grammaticis cognosci potest, sumtum esse hoc pecudibus ad hominem ingenii crassioris, hebetiorisq; indicandum. Hic *aulaea* premuntur, Porphyrio agnoscit μετὰ τὸν μίαν, sed ipse modum non distinguit, sic annotans, 15 per *aulaea* comœdiam significat τὸ πῶς μετὰ τὸν μίαν: ubi videtur distinctionis gratiā subnotandum, quomodo ex insignibus actioni comicæ ac theatri adjunctis intelligenda sit actio fabulæ interrupta per hypotyposin. i. representat onem commisi prælii pompæque triumphalis, de qua monimus Ode 9. l. 1. lib. 3. Cicer. de orat. & Quintil. utrum debeat sub aliquam eloquutionis Rhetoricæ præceptionem cadere, de quo revile nostras ibidem notas. Huius Sæius loci est, vitiosa pleribus libido fecit, ut ad spatium quatuor horarum aulæa contrahantur & velut è scena removeantur, & loco actorum & histrionum prodeunt in scenam pugiles, luctatores, gladiatores, funambuli, compositiones gladiatorum cum belluis, facies triumphantium de captivis.

l* Hæc incisa similiter cadunt per epistrophem.

m* Meton. est causæ pro, conditio misera & status, aut potius reges ipsi miseri & infortunati trahuntur vincit.

n* Meton. materiæ pro signis ex ebore factis.

o* Duplex modus est metonymiæ, alter subiecti pro are Corinthiaco, alter materiæ pro ænea imagine indè ducta, captæ Corinth. quæ velut in triumpho portata ostentabatur: in *captum* quoque & in *captiva* est polyptotum.

p* Proverbialis est allegoria è metaphoris pro, Democritus existimaret, scriptores fabularum ludere operam & oleum perdere.

q* Meton. est subiecti pro spectatores, qui sunt in theatro.

r* Profopopoiæ & Dialogismus est, ubi inducitur alter respondens Poetæ.

s* Meton. est materiæ pro veste indè contexta.

t* Metaph. est nota pro colore & purpura, quæ pannus inficitur, quomodo Virgilius loquitur Georg. 2.

Albanec Assyrio fuscatur lana venene

& idem alibi --- *Tyrio saturata veneno.*

u* Procatalepsis est.

x† Hæc proverbialis loquutio præ se fert speciem synecdoches, ut ex speciali quidvis rarum & admirandum intelligatur.

y* Figura est symploce.

z* Synecd. est generis pro bibliotheca Apollini dicata & laudatoribus scriptis instruenda.

* Sumtum est ab equitibus equos fodientibus calcariibus ad celeritatem, pro incitare & hortari.

*a Meton. est subiecti pro schola poetica in hoc monte Musis sacro.

*b Alleg. est à vitinoribus, pro ut mea scripta velut sylvescentia ipsemet selescem & castigem. Hun quoque versum, *ut vinea egomet cadam mea.* Paroemiologus suis adscripsit proverbis, simillimumque fecit huic Aristidis Rhetoris in Pericle τὸν οἶκον διπλοῦν διαβάλλοιμεν ἄρα, εἰ ταύτην διασώρομεν. i. domesticum thesaurum culpabimus, si hæc probris lacerabimus.

*c Epanaph. est initiis sententiarum, multiplex ejusdem vocis iteratio.

*d Allegor. ex Metaph. est à tenuiter nentibus, Gal. qui silent fort. delie, ad notandam ingeni subtilitatem, studii vehementiam & ardorem.

*e Alia est translatio ab ædis sacrae tutore & instaurore ad alios aliarum rerum custodes indicandos, quales sunt Poetæ & historici virtutis alienæ scriptores, præcones & prædicatores. quorum virtus debet esse spectata & probata domi bellique. *Gallice desquels la vertu & faculte doit estre, congruens & esproovee en temps de paix & de Guerre, cest adire, atraictes les chosses & affaires, qui adriem: ni en l'un & l'autre temps.*

*f Habet etiam hoc metaphoram ab iis, qui corporibus inducunt colores, unguenta, fucum, liquores, gummi, ceras & ejusmodi ad inquinamenta mali carminis notanda.

*g Meton. materiæ, ut prius, pro, ne quis effingeret statuas aratas.

h* Synecdoc. speciei pro quolibet pingui & hebeti ingenio, ad significandam regis ignorantiam & imperitiam indignoscendis literatorum ingeniis.

*i Metaphora à serpētibus ad humilitatem materiæ indicandam ex qua constant opera Poetæ, præcipuæ Satyræ, & Epistolæ. alij tamen aliunde videntur transferre, ut illud epist. ad Pitone.

Serpi humilitus nimium, timidusq; procella.

aut à navigantibus, aut ab iis, qui in terram procumbentes reptant, ne erecti turbine vehementioris tempestatis ac venti dispiciantur & differantur.

*k Meton. adjuncti simulacri pro Janiculo templo, quod clausum pacem designabat.

*l Meton. subiecti proximæ contraria, pro, Romanos à Parthis formidatos. *In numeris & arte est ἐν δὴ δὴ & unā Synecdoche generis pro numeris poeticis & hi pro versibus metricis ex arte conditis. In nil moror est profopopoiæ repudiantis ineptum poema. In urget potest agnosci metaphora à sarcinis & oneribus, quibus gravantur bajuli, & ipsorum dorsum premitur.*

m* *Propom cereus* videtur metonymia subiecti Poetæ pro ipsius imagine Poetæ. in *rubeam* quoque alter est modus metonymiæ. nam erubescēdi causa est pudor. Itaque rubor est effectum pudoris è Tuscul. Quæst. ex quo fit, ut pudorem rubor consequatur. explico igitur, ne pudeat me donatum pingui munere.

*n Synec. est pro insulso ac indocto poemate, & simul Metaph. ut in pingui Minervā & duplex est hic metonymia, prior est subiecti in *ego porrectus & scriptor meus* pro nominibus utriusque nostrum: posterior est adjuncti in *nostra nomina* pro chartis, ubi scripta illa videbuntur. sententia igitur erit, noto decorari versibus inconditis, ne sit mihi erubescendum, quum videro aut intellexero cum meis ingratjs nomina utriusque nostrum inutilibus chartis inscripta ad vilia officia esse applicata.

*o Meton. est quoque subiecti, pro deferat ad mercatores, qui vendunt in illo vico tales merces, quibus ego futurus sum usui ad involucra rerum emtarum.

In thus & odores est ἐν δὴ δὴ pro thus odoriferum, & in piper est synecdoche speciei, pro quibusvis aromatis,

